

Siromaštvo u zemljama u tranziciji i usporedba s EU zemljama

Dovranić, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:925740>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

IVA DOVRANIĆ

**SIROMAŠTVO U ZEMLJAMA U TRANZICIJI
I USPOREDBA S EU ZEMLJAMA**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

IVA DOVRANIĆ

**SIROMAŠTVO U ZEMLJAMA U TRANZICIJI
I USPOREDBA S EU ZEMLJAMA**

Završni rad

JMBAG:0303059783,redovita studentica

Studijski smjer: Marketinško upravljanje

Znanstveno područje:Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Marketing

Mentor/Mentorica: izv.prof.dr.sc. Saša Stjepanović

Pula, rujan 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Iva Dovranić, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Iva Dovranić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Siromaštvo u zemljama u tranziciji i usporedba s EU zemljama koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Tranzicija	2
2.1. Problemi tranzicije.....	4
2.2. Tranzicija: Dva desetljeća života na tržištu	4
2.3. Pripremljenost za tranziciju	5
2.4. Europske zemlje u tranziciji i euroatlantski integracijski procesi	6
4. Siromaštvo u tranzicijskim zemljama	8
4.1. Hrvatska.....	8
4.2. Mađarska	12
4.3. Češka.....	17
4.4. Rusija	20
4.6. Faktori za proces razvijanja država.....	24
5. Siromaštvo u EU	25
5.1. Njemačka	28
5.2. Francuska	32
5.3. Belgija	35
5.4. Nizozemska	38
5.5. Rizici od siromaštva	42
6. Zaključak	44
Literatura	45
Popis slika	47
Popis grafikona	48
Sažetak	49
Summary	50

1.Uvod

Siromaštvo, osobito ono ekstremno, globalni je problem koji opterećuje svijet 21. stoljeća. Najveći broj ekstremno siromašnih stanovnika Zemlje koncentriran je u nerazvijenim državama svijeta. Iako je u posljednjih 20-ak godina učinjen veliki pomak u smanjivanju ekstremnog siromaštva, ono je i dalje svakodnevica velikog broja ljudi. Brojni su uzroci takvog siromaštva i ekonomskog zaostajanja nerazvijenih za razvijenim zemljama svijeta, što se ogleda kroz jaz u razvoju između tih zemalja. Siromaštvo je ipak u razvijenim zemljama ponajviše uzrokovano nejednakošću u dohocima. Međutim, globalizacija pogonjena tehnološkim razvojem može donijeti koristi, ali i štete. Jedan od izazova globalizacije, pored digitalizacije, su i klimatske promjene koje bi mogle ugroziti čitavi svijet, a posebno siromašne koje pored ostalih nepogoda s kojima se bore, nemaju dovoljno sredstava za ulaganje u posljedice klimatskih promjena. Cilj rada je ukazati na razmjere svjetskog siromaštva i ekonomskog jaza između razvijenih i nerazvijenih zemalja, izazove digitalizacije i klimatskih promjena, mogućnosti koje nude razvojne politike kako bi nerazvijene zemlje krenule putem bržeg razvoja i iskorjenjivanja siromaštva te mogućnosti oblikovanja (budućih) socijalnih politika razvijenih država, a sve u uvjetima rastuće međuzavisnosti zemalja na globalnoj razini. Iako ne postoji jedinstvena opće prihvaćena definicija siromaštva, najjednostavnije se pojašnjava kao nedostatak osnovnih sredstava za materijalne potrebe. Suzbijanje siromaštva jedno je od najvećih izazova današnjice, a najugroženije su skupine djeca i osobe treće životne dobi.

2. Tranzicija

Kod promišljanja o naravi gospodarskih sustava, s namjerom uspoređivanja istih, potrebno je odrediti pojam gospodarstva. Gospodarstvo je, prema Barkley Rosseru, načinjeno od skupine pojedinaca koji se nalaze unutar političkog subjekta koji ima definirane geografske karakteristike te u kojem pojedinci proizvode i troše dobra i usluge. Gospodarstvo funkcionira na temelju određenih pravila, običaja i zakona na kojima se temelji institucionalni okvir u čijoj domeni pojedinci djeluju. Institucionalni okvir gospodarstva, odnosno pravila, zakoni i običaji su u prvom planu kod usporedbe ekonomskih sustava. Brojni su aspekti prema kojima se mogu razmatrati institucionalni okviri, ali fokus je na njih šest koji različito određuju iste: alokativni mehanizmi, oblik vlasništva, uloga planiranja, vrste poticaja, metode redistribucije dohotka i priroda mreže socijalne sigurnosti te politički i ideološki sustav.¹

Promjena institucionalnog okvira s ciljem promjene naravi gospodarskog sustava se naziva tranzicija. Navedena definicija tranzicije je sažeta definicija po brojnim autorima. Brojni autori definiraju tranziciju kao prijelaz iz kapitalizma u socijalizam dok se po Marxu i Engelsu tako definirana tranzicija označava kao i "restauracija", odnosno povratak u stari gospodarski sustav. Tranzicija je po istim autorima neizvjesna i teže provediva, dok je "restauracija" znatno jednostavniji proces s izvjesnijim rezultatima.² Pojam "tranzicija" u znanstvenu literaturu su uveli Marx i Engels sredinom prošlog stoljeća. To je značilo tranziciju od kapitalizma u socijalizam, pokretanje povijesnog procesa naprijed; iz starog u novi socijalni sustav. Pojam "restauracija" uveli su povjesničari kako bi označili obnovu ancien regime (feudalizam) dvadeset i šest godina poslije Francuske revolucije. Poslije, revolucije su obično bile praćene restauracijama.

¹ Rosser, Barkley J., Jr., Rosser, M.V. (2004) Comparative Economic in a Transforming World Economy. MIT Press, London, str. 5-6

² Medić, Đ., Radošević, D. (2010) Zbirka radova za pripremu nastave i ispita iz izbornog kolegija: Politička ekonomija post-tranzicijskih zemalja, Ekonomski fakultet Zagreb, str. 37

Restauracija znači proces kretanja unatrag radi ponovnog uspostavljanja društvenog sustava koji je postojao prije, iako isti sustav nikada neće biti permanentno uspostavljen. U tom su smislu sve sadašnje tranzicije ustvari restauracije prethodno postojećeg kapitalizma.³

Neoliberalno-ekonomsko shvaćanje tranzicije je drugačije i ono govori da se radi o procesu promjena ranog socijalističkog, odnosno etatističkog i samoupravnog ekonomskog sustava u pravcu prijelaza na neki oblik kapitalističkog sustava, koji se, u neoliberalnoj školi, naziva „tržišno društvo“.⁴

Nakon pada Berlinskog zida kapitalizam se nameće kao dominantni način uređenja gospodarstva. Pad Berlinskog zida označava i "pad komunizma", odnosno nestanak istog s političke i ekonomske scene. Gospodarstva koja su imala komunizam kao dominantan oblik državnog uređenja, uključujući Hrvatsku i Slovačku, su ušle u proces tranzicije, odnosno prelaska iz komunizma u kapitalizam. Razvijena zapadna tržišna gospodarstva i međunarodne institucije, MMF, Svjetska banka, WTO i sl., su imale utjecaj na način i oblik provođenja tranzicije od komunističkog planskog gospodarstva prema tržišnom gospodarstvu. Preporuke međunarodnih organizacija i zapadnih gospodarstava za provođenje tranzicije su se odnosile na smanjenje udjela države u BDP-u, privatizaciju, deregulaciju, otvaranje granica, neovisnost središnje banke i privlačenje stranih investicija.⁵

Naziv kapitalistički sustav dolazi od riječi kapital. Zemlja se može razvijati u kapitalističkom sustavu ako je sposobna proizvoditi kapital. Kapital je snaga koja povećava produktivnost rada i povećava bogatstvo naroda. Zemlja koja nije sposobna proizvoditi vlastiti kapital, bez obzira koliko želi razviti kapitalistički sustav, neće se razvijati.⁶

³ Medić, Đ., Radošević, D. (2010) Zbirka radova za pripremu nastave i ispita iz izbornog kolegija: Politička ekonomija post-tranzicijskih zemalja, Ekonomski fakultet Zagreb, str. 37

⁴ Medić, Đ., Radošević, D. (2010) Zbirka radova za pripremu nastave i ispita iz izbornog kolegija: Politička ekonomija post-tranzicijskih zemalja, Ekonomski fakultet Zagreb, str. 5-9

⁵ Jurčić, L.J. (2010) Financijska kriza i fiskalna politika. Ekonomski pregled, str. 2

⁶ Jurčić, L.J. (2010) Financijska kriza i fiskalna politika. Ekonomski pregled, str. 2-3

2.1. Problemi tranzicije

Nakon nadvladanih političkih i ekonomskih kriza krenulo se u političke i gospodarske reforme i upravo to kretanje od centralizirane privrede ka otvorenom građanskom društvu, u kojemu vlada parlamentarna demokracija i zajamčena je građanska i politička sloboda te poštivanje ekonomskih i socijalnih prava, obilježava proces tranzicije. Najveći problemi tranzicije odnosili su se na denacionalizaciju, privatizaciju, korupciju i na kraju lustraciju. Lustraciju koja nije provedena u svim zemljama. Iako su danas članice Europske unije u mnogim zemljama još uvijek su vidljivi "grijesi prošlosti" i još uvijek te zemlje relativno zaostaju u svakom pogledu za starim članicama Europske unije.⁷

2.2. Tranzicija: Dva desetljeća života na tržištu

Hrvatska je prije tranzicije bila u ekonomskom sustavu s planskim alokativnim mehanizmom, društvenim vlasništvom, plaće nisu bile određene na osnovu produktivnosti, dohodak je bio ravnomjerno raspoređen i demokracija nije bila razvijena.⁸ Nakon više od dva desetljeća od početka tranzicije, tržište ima alokativnu ulogu, vlasništvo je najvećim dijelom privatno, plaće se određuju na temelju produktivnosti, odnosno na tržištu, dohodak nije ravnomjerno raspoređen, suverenitet potrošača je dominantan kod alokacije resursa, vlast se bira na demokratskim izborima.⁹

Hrvatska je pripadala zemljama koje su, s obzirom na dugu reformsku i tržišnu tradiciju, bile nabolje pripremljene za ostvarivanje tržišne ekonomije i politike tranzicije. Međutim, zbog nametnutog rata i još više zbog grešaka ekonomske i ukupne politike, Hrvatska se našla u dubokoj ekonomskoj i moralnoj krizi, koja se manifestirala u devijacijama u makroekonomskom i makropolitikom okruženju.

⁷ Jovančević, R. (2005) Ekonomski učinci globalizacije i Europska unija. Makron promet d.o.o., Zagreb, str. 282

⁸ Rosser, Barkley J., Jr., Rosser, M.V. (2004) Comparative Economic in a Transforming World Economy. MIT Press, London, str. 5-6

⁹ European Bank for Reconstruction and Development (2014) Transition Report 2014.

Nasuprot najboljoj situaciji početkom devedesetih našla se u najgoroj situaciji krajem devedesetih. O toj situaciji najbolje govore komparativni ekonomski indikatori. Temeljne greške učinjene su u privatizaciji. Umjesto koraka naprijed od društvenog prema privatnom vlasništvu, pretvorbom je učinjen korak natrag na državno vlasništvo. Privatizacija putem pretvorbe i tajkunizacije ostavila je jako teške posljedice te će biti potrebno mnogo godina za oporavak.¹⁰

Hrvatska je u procesu etabliranja modernog kapitalizma kao društvenog, ekonomskog i političkog sustava i prolazi sve oblike tranzicije, od kojih je neke već prošla. U tim procesima implementiranja i postuliranja kapitalizma Hrvatska nema pozitivne ekonomske pokazatelje, što se posebno odnosi na BDP, deficit trgovačke i platne bilance, zaposlenost, dug prema inozemstvu i dr. Hrvatska je u kriznoj situaciji i recesijski dol traje duže od visokorazvijenih zemalja koje su nakon 2008. godine uspješno pokrenuli razvojne trendove u svoju korist, tako da je 2010. godina bila godina potpunog oporavka.¹¹

2.3. Pripremljenost za tranziciju

Međunarodni projekt East-West European Economic Interaction, koji je vođen od strane Bečkog instituta za međunarodne komparativne studije je imao zadaću da, u skladu sa znanstvenim principima, provede pripremu za tranziciju. Prema navodnom projektu najbolje pripremljene zemlje za tranziciju su trebale imati najbolje i najbrže rezultate tranzicije, a pripremljenost za tranziciju je veća što su manje promjene potrebne da bi se došlo do tržišnog gospodarstva. Međutim nisu se ostvarile prognoze projekta i sve zemlje nisu iskoristile dobru pripremljenost kao podlogu za provedbu tranzicije.¹²

¹⁰ Veselica, V. (2012) Svekolika hrvatska kriza, Vladimir Veselica, Zagreb, str. 108

¹¹ Veselica, V. (2012) Svekolika hrvatska kriza, Vladimir Veselica, Zagreb, str. 609

¹² Vojnić, D. (2010) Kriza suvremenoga kapitalizma: s posebnim osvrtom na krizu realnoga socijalizma i krizu samoupravnoga socijalizma. Ekonomski pregled, str. 181-183

Velike društvene reforme iz 1965. godine i jugoslavenski ustav iz 1972. godine su omogućili provedbu pripreme Hrvatske za tranziciju. Društvene promjene u Jugoslaviji su obuhvaćale prava društvenog vlasništva i radničkog upravljanja. Takva prava su bliža pravima pojedinaca u tržišnom gospodarstvu nego planskom, tako da je hrvatsko, uz slovensko, gospodarstvo u smislu prava pojedinaca i vlasništva bilo najbolje pripremljeno za provedbu tranzicije.¹³

2.4. Europske zemlje u tranziciji i euroatlantski integracijski procesi

Na početku 1990-ih sve su srednjoeuropske zemlje u tranziciji prolazile kroz težak period. Rezultati krize bili su pad proizvodnje, potrošnje, zaposlenosti i životnog standarda. Društvene tenzije bile su očite zbog sve izraženijeg raslojavanja društva i narušavanja načela socijalne pravde. Velike razlike u tranzicijskim rezultatima pojedinih zemalja uzrokovane su čitavim nizom razloga, ali dva su osnovna razloga, pripremljenost zemalja za tranziciju i doktrinarni pristup.¹⁴

Prema Dabrowskom tri su osnovna parametra prema kojima se klasificiraju tranzicijske strategije, a to su:

- brzina djelovanja u ključnim područjima poput makroekonomske stabilizacije, liberalizacije tržišta, institucionalnih promjena, privatizacija državnih poduzeća i restrukturiranje,
- sveobuhvatnost i unutarnja konzistentnost provedenih politika, stvaranjem tzv. kritične mase reformi i izbjegavanje makroekonomskih i mikroekonomskih neravnoteža,
- postignuti kumulativni napredak u tranziciji.¹⁵

¹³ Vojnić, D. (2010) Kriza suvremenoga kapitalizma: s posebnim osvrtom na krizu realnoga socijalizma i krizu samoupravnoga socijalizma. *Ekonomski pregled*, str. 183

¹⁴ Veselica, V., Vojnić, D. (2000) Europske zemlje u tranziciji na pragu XXI. stoljeća. Gdje je Hrvatska- Quo Vadis Croatia. *Ekonomski pregled*, 51(9-10), str. 829-866

¹⁵ Dabrowski, M. (1999) Different strategies of transition to a market economy: how do they work in practice? The World Bank.

Češka, Slovačka i Poljska primjer su radikalne tranzicijske strategije nazvane šok terapija ili "Big bang". Takav pristup zagovara brzu liberalizaciju, točnije cjenovnu liberalizaciju, stabilizaciju i privatizaciju kako bi se ekonomija i gospodarstvo ponovo pokrenuli i ostvarivali rast pod uređenim tržišnim uvjetima. Prema Schleiferu recesija je zabilježena u svim tranzicijskim zemljama, međutim ona je bila umjerenija u zemljama koje su se odlučile za radikalnu liberalizaciju.¹⁶

Nadalje, te zemlje su tijekom 1990-ih bilježile brži rast od ostalih tranzicijskih zemalja. Šok terapija simptomatična je zemljama koje nisu bile uključene u svjetsko tržište, već su bile ovisne o stvorenom internom tržištu s ostalim komunističkim zemljama. Cijena ovog pristupa jest smanjenje broja državnih poduzeća, rast nezaposlenosti zbog gubitka radnih mjesta uzrokovanih privatizacijama i restrukturiranjem te naposljetku egzodus radne snage. Privatizacija je provedena s povremenim odgodama koje su za cilj imale stvaranje kvalitetnog zakonodavnog i regulatornog okvira, do kraja 1994. godine postignuta je kritična masa reformi i završena je prva faza tranzicijskog procesa. Tehnika kojom je provedena bila je kuponska privatizacija u kojoj su državni propisi davali prednost osobama izvan samog poduzeća, ali ne i stranim ulagačima.¹⁷

Tranzicijski put Mađarske i Slovenije bio je sporiji, ali više usklađen. Primjer su postepene ili gradualne tranzicijske strategije. Gradualizam je obično povezan s relativno visokim stupnjem razvijenosti i uključenosti u svjetsko tržište već prije samog početka tranzicije. Opći odnos prema reformama u Sloveniji bio je konzervativan i nije bilo potrebno oduzimati drastične mjere zbog pojedinih prednosti jugoslavenskog nasljeđa. Usprkos tome potezi poput monetarne reforme i liberalizacije uvoza ipak su primjeri odstupanja od gradualizma. Mađarska se postepeno kretala na svim tranzicijske razinama, program liberalizacije trajao je tri godine, a mjere makroekonomske politike nisu bile drastične.¹⁸

¹⁶ Shleifer, A. (1997) Government in transition. *European Economic Review*, 41(3-5), str. 385-410

¹⁷ Dabrowski, M. (1999) Different strategies of transition to a market economy: how do they work in practice? The World Bank.

¹⁸ Kračun, D. (2005) Tranzicija, stabilizacija i ekonomski rast: iskustvo Slovenije. *Ekonomski pregled*, 56(3-4), str. 145-162

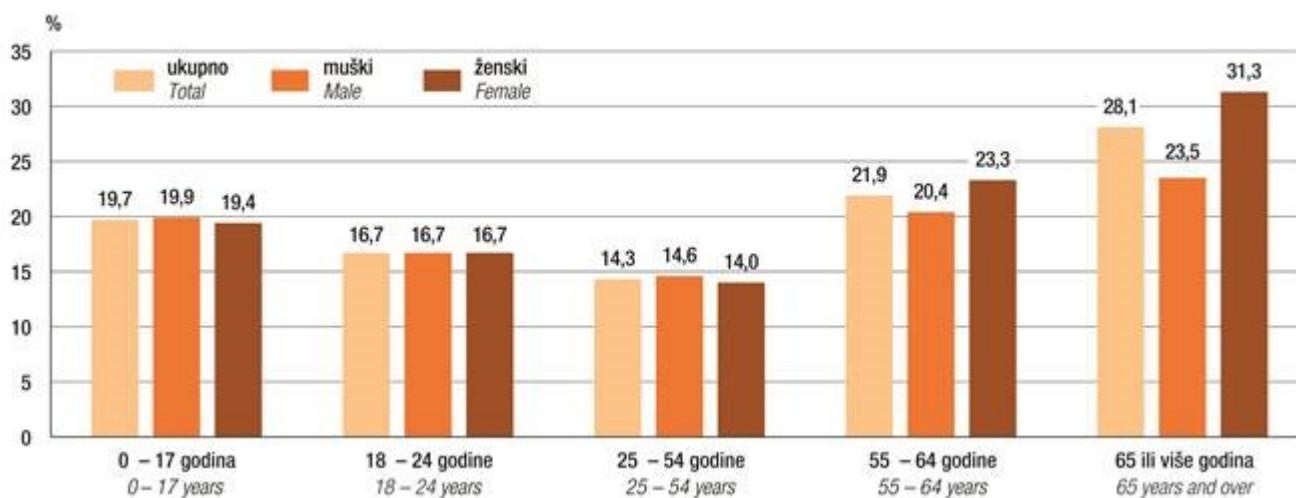
4. Siromaštvo u tranzicijskim zemljama

4.1. Hrvatska

Svaki peti stanovnik Hrvatske izložen je riziku od siromaštva te je potrebno da se u resornom ministarstvu pristupi preispitivanju postojećeg modela i ukupnog izdvajanja za socijalnu politiku, rečeno je u utorak na konferenciji o minimalnom dohotku, povodom obilježavanja 20. veljače - Svjetskog dana socijalne pravde. Za Hrvatsku su karakteristične regionalne nejednakosti, starije i osobe s invaliditetom, nezaposleni i djeca koji gotovo da nemaju šanse izaći iz svijeta siromaštva. Imamo veliki disbalans između Zagreba i županija kao što su Požeško - slavonska, Virovitičko - podravska, dok s druge strane imamo Istarsku i Međimursku pri vrhu.¹⁹

Grafikon 1: Stopa rizika od siromaštva prema dobi i spolu, Hrvatska 2018.

G-1. STOPA RIZIKA OD SIROMAŠTVA PREMA DOBI I SPOLU 2018.
AT-RISK-POVERTY RATE, BY AGE AND SEX, 2018

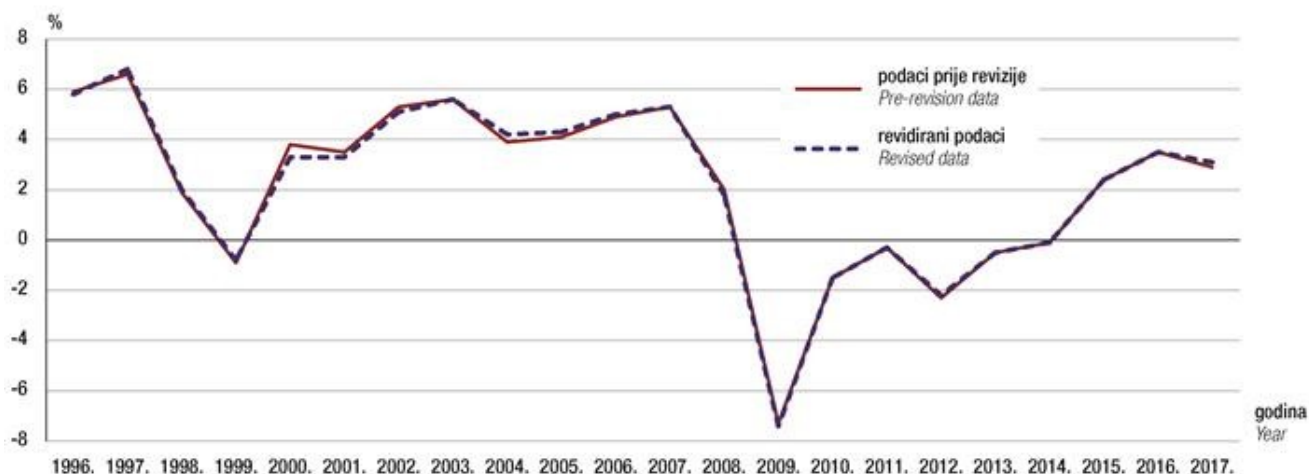
Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/14-01-01_01_2019.htm Državni zavod za statistiku RH

¹⁹ Dnevnik.hr

Na pogoršanje gospodarskog i društvenog položaja hrvatskih građana utjecala su ratna zbivanja početkom 90 - ih i posljedice koje su nastale poput velikih razaranja, smanjenja BDP-a, izbjeglica. Također, veliki problem stvoren je zbog loše provedene transformacije društvenog vlasništva u privatno, poteškoća u tranziciji iz socijalističkog u demokratski i kapitalistički sustav te saniranje ratnih posljedica (izgradnja i obnova kuća, socijalna skrb za ratne invalide i djecu poginulih branitelja...) što je zahtijevalo izdvajanje velikih financijskih sredstava koja bi u drugačijim okolnostima mogla biti uložena u nove projekte i razvoj.²⁰

Slika 1: BDP u razdoblju od 1996.-2017.godine, Hrvatska

G-1. REALNE STOPE RASTA BDP-A, REVIDIRANI PODACI, 1996. – 2017.
REAL GROWTH RATES OF GDP, REVISED DATA, 1996 – 2017

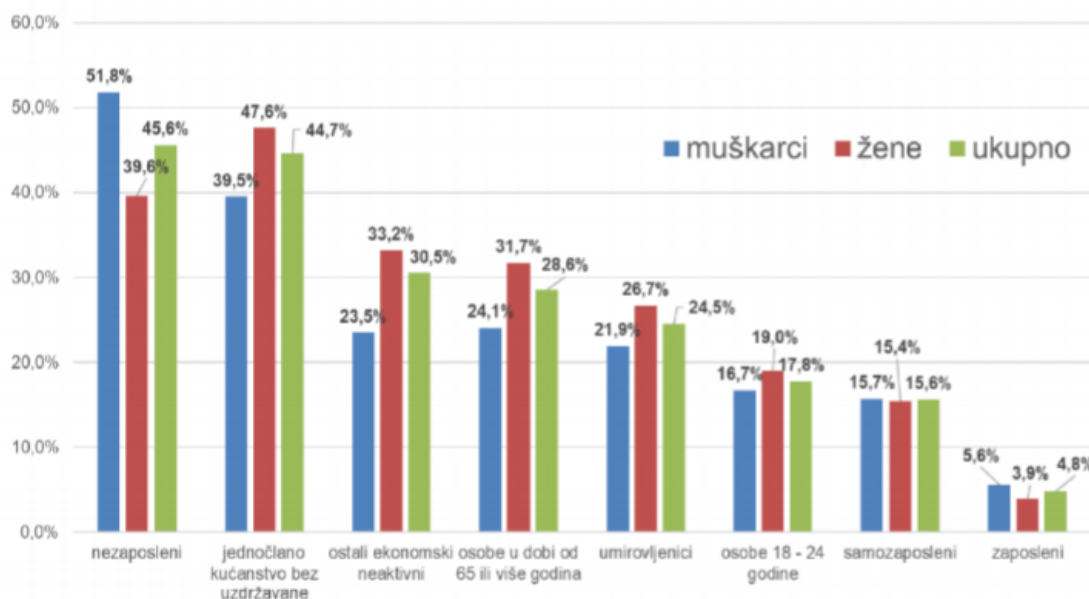
Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/12-01-04_01_2019.htm Državni zavod za statistiku RH

Najznačajniji rizici koji dovode do siromaštva u Hrvatskoj su nisko obrazovanje, umirovljenički status, nezaposlenost, starost i veliki broj djece u obitelji. Prema nalazima istraživanja provedenog 2004. godine, mala kućanstva (1-2 osobe) i velika (više od 4 osobe) se suočavaju s većim rizikom siromaštva nego li kućanstva s 3 do 4 osobe.

²⁰ Malenica, Z. (2011) Siromaštvo u Hrvatskoj (1990- 2010), Politička misao, 48 (3), str. 65-66

Najviši rizik siromaštva imaju kućanstva s jednim članom koja žive u seoskim sredinama. Ono što je najviše zabrinjavajuće jest što je siromaštvo u Hrvatskoj trajne prirode, odnosno onima koji su postali siromašni treba mnogo vremena da iz siromaštva pobjegnu.²¹

Grafikon 2: Stope rizika od siromaštva u Republici Hrvatskoj u 2017. godini

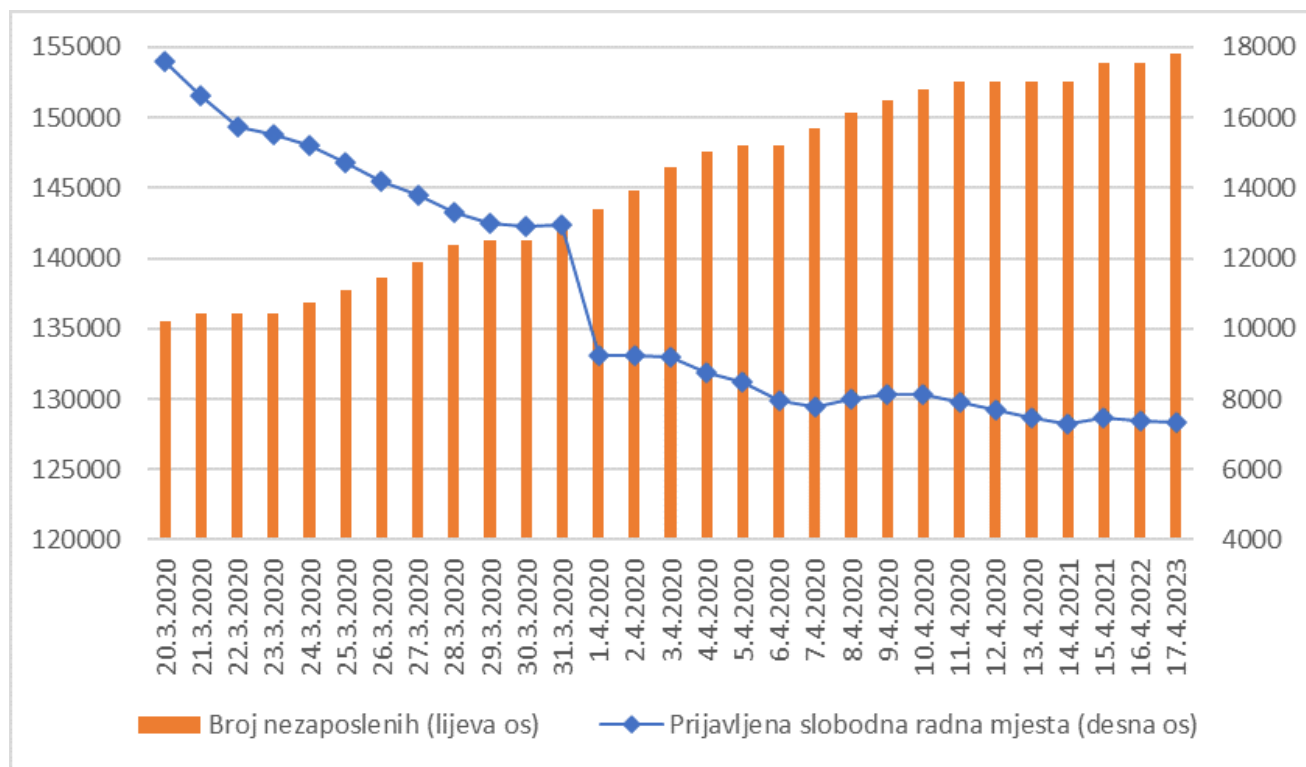

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2018) Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2017., Zagreb

Prema Grafikonu 2., vidljivo je da gotovo polovica nezaposlenih u državi nije raspolagala s ekvivalentnim dohotkom čija je vrijednost bila iznad vrijednosti praga rizika od siromaštva u 2017. godini. Nadalje, treba istaknuti da gotovo svako treća osoba starije dobi, odnosno dobi od 65 godina ili više, nije raspolagala dohotkom čija je vrijednost bila iznad praga rizika od siromaštva. Osim navedenih skupina, iz grafikona uočavamo da su u Republici Hrvatskoj ugrožena skupina prema stopi rizika od siromaštva i umirovljenici, mladi, samozaposleni te žene.

²¹ Bejaković, P. (2003) Siromaštvo, nejednakost i socijalna isključenost u Europskoj Uniji i Hrvatskoj. Zagreb, Institut za javne financije, str. 86

Slika 2: Broj nezaposlenih/Prijavljena radna mjesta u Hrvatskoj (17.travanj, 2020.)

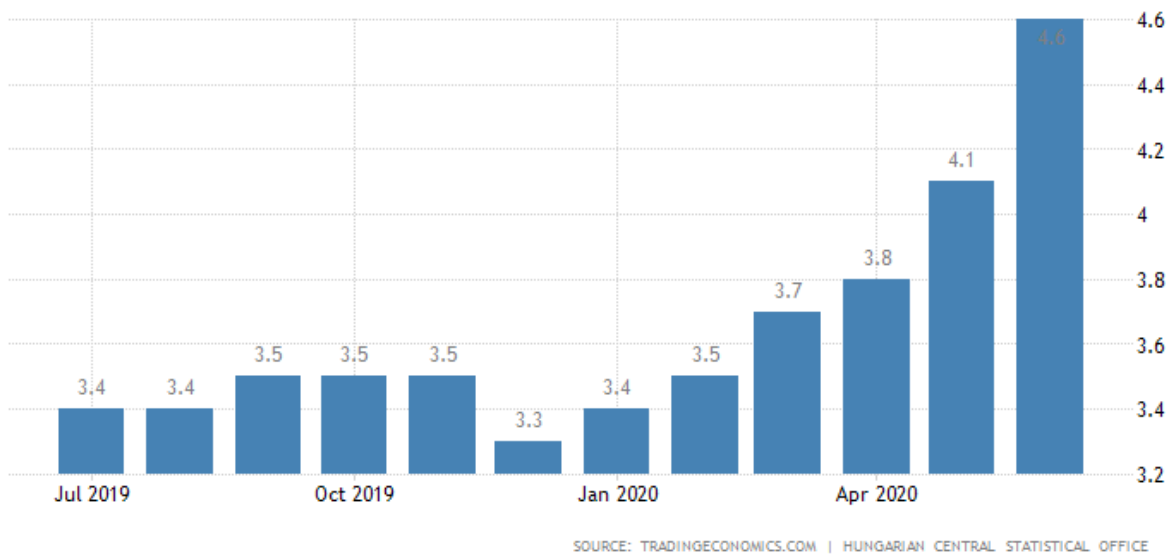
Izvor: Hrvatska udruga poslodavaca

Stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj iznosi 22,4% što čini oko 216 000 ljudi. Hrvatska spada među najgore u EU što se zaposlenosti tiče. Mladi nezaposleni u Hrvatskoj čine čak 53%. U 2018. godini 8,6% Hrvata je „palo“ u teško materijalno stanje, a čak 24,8% živjelo je na pragu siromaštva ili socijalne isključenosti. Prema istraživanju Državnog zavoda za statistiku u kojemu su Hrvatsku „podijelili“ na jadranski dio i na kontinentalni dio dobili su rezultate koji pokazuju da su ljudi koji žive na obali u boljim financijskim uvjetima i u manjem riziku od siromaštva nego ljudi u unutrašnjosti zemlje. Čak 52,9% kućanstva čine stanovnici koji nisu mogli pokriti neočekivane troškove, a 10,1% njih nije si moglo priuštiti svaki drugi dan obrok s mesom, ribom ili piletinom.

4.2. Mađarska

Privatni sektor Mađarske čini više od 80% BDP-a. Mađarska trenutno ima jak gospodarski rast, a strane investicije čine više od 23 milijuna dolara od 1989. godine. No, mađarski vanjski dug je 2000. godine postao jedan od najvećih među svim zemljama u tranziciji. Bez obzira na to, 2001. godine mađarski glavni problemi (inflacija i nezaposlenost) velikim dijelom su se smanjili. Što se tiče muškaraca, stopa nezaposlenosti je 3,3% (od 15 do 74 godine), a kod žena 4,1%. Ako radnik u Mađarskoj odradi 360 dana u zadnje 3 godine, tada ima pravo primanja naknade 60% od prosječne prethodne plaće. Broj nezaposlenih iznosi 214,6 tisuća, dok smanjeni broj zaposlenih iznosi 4,40 milijuna.

Grafikon 3: Nezaposlenost u Mađarskoj

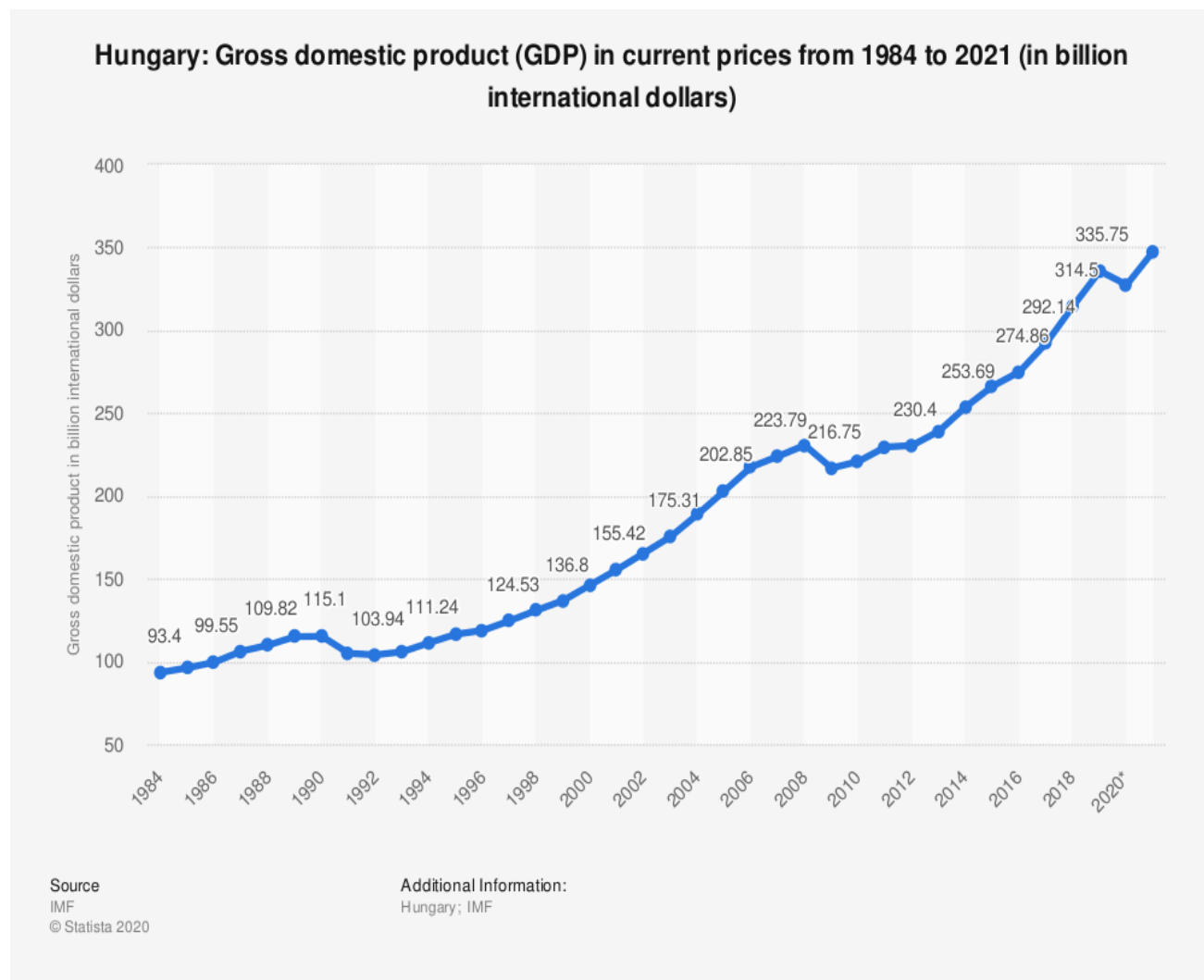

Izvor: <https://tradingeconomics.com/hungary/unemployment-rate?user=joanataborda>

Skok građevinarstva uz priljev stranih investicija i novca iz europskih fondova rezultirao je prošle godine rastom BDP-a od četiri posto. To je najbrži ekonomski rast zabilježen u Mađarskoj u posljednje tri godine. Orbanova vlada "osvojila je srca" ekonomskih analitičara i sređivanjem stanja u javnim financijama, posebno nakon 2010. godine.

S motivom izbjegavanja "grčkog scenarija", mađarska je vlada u posljednjih nekoliko godina značajno smanjila proračunski manjak. Još 2011. godine deficit je, prema podacima Eurostata, iznosio 5,4 posto BDP-a, da bi 2016. pao na 1,9 posto. Za prošlu godinu kretao se oko dva posto.²²

Slika 3: BDP Mađarske

Izvor: <https://www.statista.com/statistics/339869/gross-domestic-product-gdp-in-hungary/>

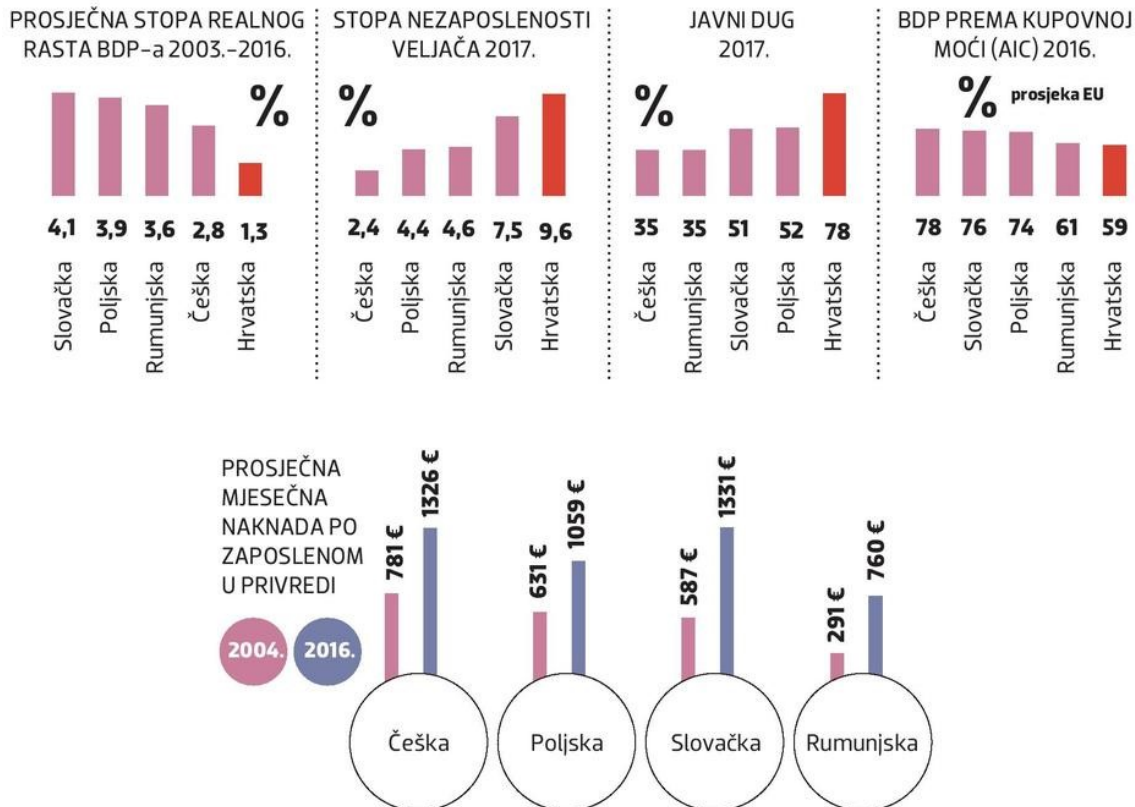
²² Poslovni.hr (preuzeto sa: <https://www.poslovni.hr/svijet/siromasni-maari-najvece-zrtve-brzog-ekonomskog-rasta-339412>)

U 2019. godini mađarski BDP iznosio je 160,97 USD. Svjetska ekonomija predstavlja 0,13% vrijednosti BDP-a. U sređivanju javnih financija značajnu je ulogu imalo povećanje poreza na dodanu vrijednost za dva posto na 27 posto što je najviši PDV u Europi, zatim smanjivanje socijalnih naknada te uvođenje proporcionalnog poreza na dohodak (flat tax) od 16 posto. Njime su zamijenjene progresivne porezne stope između 17 i 32 posto što je značajno ojačalo osobnu potrošnju. Međutim, negativne efekte po društvo u cjelini Mađarska nije uspjela izbjeći, piše Reuters. Proporcionalni porez i rezanje socijalnih naknada rezultiralo je jednim od najvećih povećanja nejednakosti u članicama Europske unije od financijske krize, utvrdila je Europska komisija u lanjskom izvješću.²³

U riziku od siromaštva su djeca mlađa od 18 godina, samohrana kućanstva, kućanstva s nižim obrazovanjem, nezaposleni te članovi romske skupine. Podaci za 2017. godinu pokazuju da je 23,8% osoba mlađih od 18 godina bilo siromašno, udio za osobe od 25 do 49 godina iznosio je 17,8%, a za starije od 65 iznosio je 13,3%. Postotak nezaposlenosti u 2017. godini iznosio je 69,3%. Što se tiče umirovljenika koji su u riziku od siromaštva, oni čine 15% stanovništva. Stopa stanovništva Budimpešte koje je bilo siromašno iznosila je 14,7%, dok je za stanovništvo gradova I sjedišta županije iznosila nešto više.

²³ Poslovni.hr

Slika 4: Tranzicijske zemlje

Izvor: Večernji list (2018) Što su poduzele tranzicijske zemlje da su jače od Hrvatske. Dostupno na: <https://m.vecernji.hr/biznis/sto-su-poduzele-tranzicijske-zemlje-da-su-jace-od-hrvatske-1239984>

Slika 5: Nejednakost i siromaštvo u brojkama

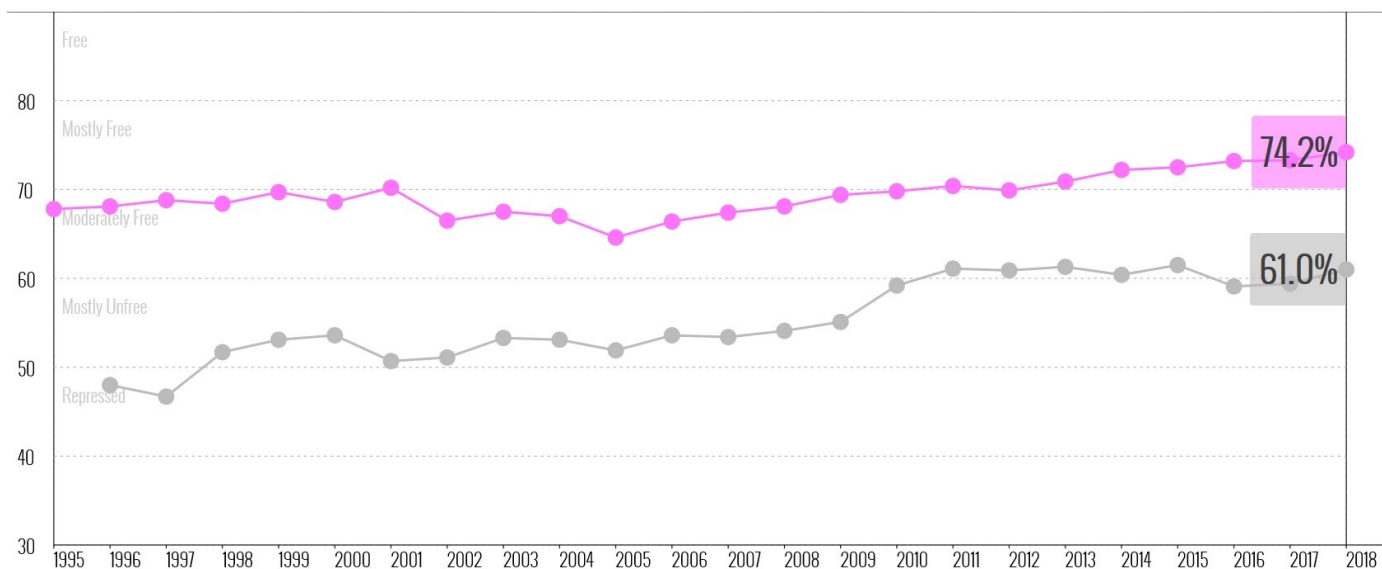

Izvor: tportal.hr (2017) Razlika između bogatih i siromašnih nikad veća. Dostupno na: <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/razlika-između-bogatih-i-siromasnih-nikad-veca-20161125>

4.3. Češka

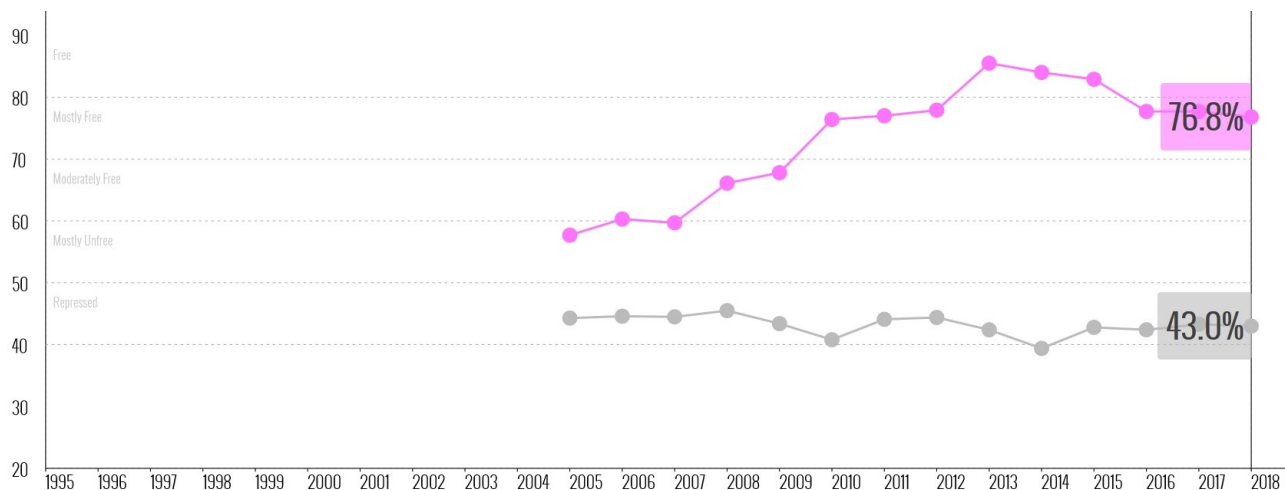
Kada uspoređujemo siromaštvo u Češkoj sa siromaštvom u Hrvatskoj, dobijemo šokantnu razliku. Češka je daleko ispred Hrvatske, a to vidimo prema podacima iz Eurostata prema kojima je stopa nezaposlenosti u Češkoj 2,2%, a u Pragu 1,7%. Što se tiče kulture i geopolitike, značajan dio stanovništva u Češkoj su činili Nijemci. Iako su im se kulture razlikovale, baš takav spoj kultura bio je važan za napredak Češke. Nakon Prvog svjetskog rata Čehoslovačka je postala neovisna te se potom svrstala među najproduktivnija gospodarstva svijeta. Odlučila je postati bolja od Austro-Ugarske, dok je Jugoslavija potonula između dva rata, i kulturno i gospodarski. Čehoslovačka, odnosno Češka (Slovačka nešto kasnije) se nakon pada Berlinskog zida politički, kulturno i gospodarski otvorila prema transatlantskom svijetu. Što se tiče indeksa ekonomske slobode, u Češkoj iznosi (prema Heritage Foundation 2018.) 74%, pa je Češka na 24. mjestu u svijetu (Hrvatska je na 92. mjestu sa 61%). Neke od glavnih prednosti su visoka razina zaštite vlasničkih prava, flat tax(15%), porezni prihodi u BDP-u (33, 5%), omjer javnog duga i BDP- a (37, 7%), olakšano je pokretanje poslovanja te postoji otvoreno tržište s visokom investicijskom i financijskom slobodom. Radna sloboda iznosi 77%, a javna potrošnja u BDP - u 41%.

Slika 6: Usporedba ukupne razine ekonomske slobode Češke (ljubičasta linija) i Hrvatske (siva linija)

Izvor: Heritage Foundation, 2018.

Slika 7: Usporedba razine radne slobode Češke (ljubičasta linija) i Hrvatske (siva linija)

Izvor: Heritage Foundation, 2018.

Za Češku se predviđa blago usporavanje rasta BDP- a, čemu su pridonijele izravne strane investicije. Osim toga, Češka je dobro povezana s najrazvijenijim europskim tržištima, a osim toga provela je i sveobuhvatnu privatizaciju. Što se tiče internacionalizacije, strane kompanije čine 13% poduzeća, stvaraju preko 25% radnih mjesta, 42% dodane vrijednosti, 64% poslovnih ulaganja u istraživanje i razvoj te preko 80% izvoza. Kada pričamo o turizmu, BDP u Češkoj je ispod 5% zahvaljujući Pragu u koji dolaze posjetitelji cijeloga svijeta.

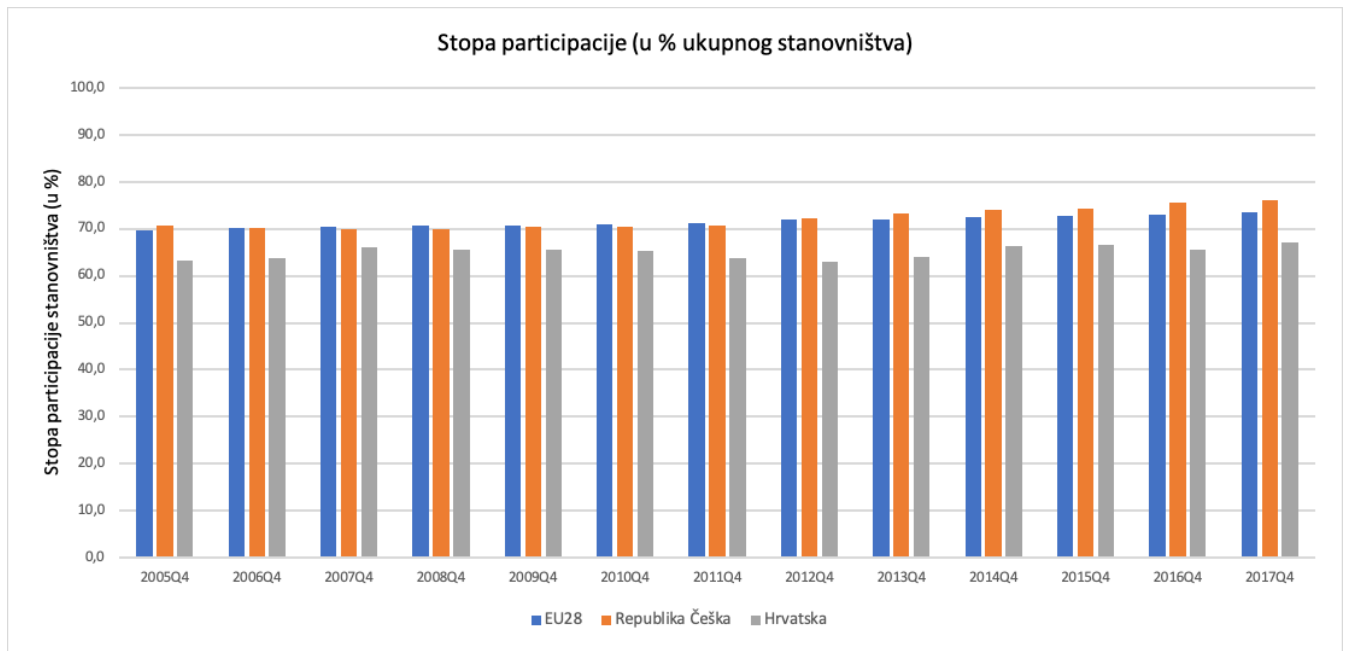
Grafikon 4: Nezaposlenost u Češkoj

Izvor: <https://brnodaily.com/2018/03/16/breaking-news/unemployment-rate-in-the-czech-republic-continues-to-drop/>

Prema podacima Eurostata za 2018. godinu, 3,4% čeških zaposlenika prijeli siromaštvo, što je skoro najbolji rezultat u EU. Plaće muškaraca i žena se znatno razlikuju, zbog čega su žene u većem riziku od muškaraca. Nakon poroda i vraćanja na posao, plaće žena su puno niže u odnosu na prije. Dakle, samohrane majke i žene u mirovini su u najvećem riziku od siromaštva. Siromaštvo kod djece je prisutno samo u obiteljima gdje su roditelji nisko kvalificirani.

Grafikon 5: Stopa participacije (usporedba Češke, Hrvatske i EU)

Izvor: <http://finance.hr/zasto-nezaposlenost-ceskoj-toliko-niska/>

4.4. Rusija

Gledajući prirodna bogatstva, industriju i poljoprivredu Rusije, rekli bi da Rusija, u usporedbi s ostalim zemljama i nije toliko siromašna. Prednjači u mnogim stvarima te je puna prirodnih bogatstava. Puna je minerala na području Urala, velikim količinama nafte, ugljena, plina te drvne mase (Sibir i Daleki istok). No, postoji problem zbog udaljenosti i klimatski nezadovoljavajućeg područja. Rusija je najveći izvoznik prirodnog plina, a naftna industrija je jedna od najvećih u svijetu. Također je veliki izvoznik zlata, a zajedno sa SAD-om, Japanom i Kinom, ribarstvo zauzima visoku poziciju u svijetu po veličini (točnije, nalazi se na 4.mjestu). Ruska industrija je bila jedna od najrazvijenijih među bivšim državama SSSR-a, ali ju je, obzirom na niska ulaganja, potrebno osuvremeniti.

S obzirom na velike proizvodne resurse, veliki se broj radnih mjesta otvorio u vojnoj i zrakoplovnoj industriji. Poljoprivrednu proizvodnju 50% čine mala poljoprivredna gospodarstva i privatne farme. Na sjeveru ljudi se okreću uzgoju stoke, a na jugu i Sibiru proizvodnji žita.

Grafikon 6: Nezaposlenost u Rusiji

Izvor: <https://tradingeconomics.com/articles/02192019154415.htm>

Rusija je postigla povijesni minimum sa stopom nezaposlenosti. Prema podacima Ruskog zavoda za statistiku, stopa nezaposlenosti je iznosila 4,4 %, a nešto malo kasnije snizila se na 4,3%. U 2019. godini, u Rusiji se 4,3% radne snage, koji su stariji od 15 godina, vodilo nezaposlenima, a njih 75,7 milijuna je ekonomski aktivno (čine 52% stanovništva). Otprilike 600.000 ljudi prima naknade za nezaposlene, a sveukupno ih je oko 700.000 koji su registrirani kao nezaposleni kod službi za zapošljavanje. U Rusiji posljednjih godina siromaštvo raste. Oko 13 milijuna građana živi ili na rubu ili ispod praga siromaštva, a 70% siromašnih čine djeca.

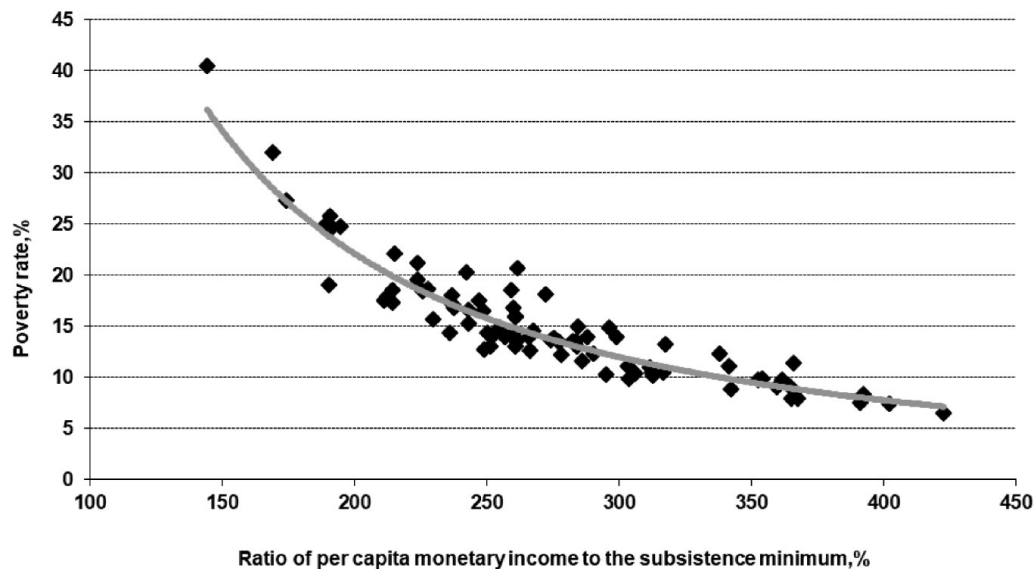
Grafikon 7: BDP Rusije

Izvor: <https://tradingeconomics.com/articles/05172019131830.htm>

Trenutno u 2020. godini, BDP Rusije je porastao za 0,3% što je manje nego u 2019. godini, a njegova međugodišnja promjena je 1,8%. BDP iznosi 340, 938 milijuna dolara, a po stanovniku 2561 USD, što je 75 USD više nego prošle godine.

Slika 8: Siromaštvo u Rusiji (2000.-2017.)

Izvor: <https://populationandeconomics.pensoft.net/article/35376/>

U siromaštvu živi više od petine stanovništva Rusije. Čak 22% čine oni koji su u potpunoj zoni od siromaštva, odnosno ne mogu si priuštiti ništa osim potrepština osnovnih za život. Smatra se da bi se stanje 14% stanovništva moglo poboljšati, odnosno, moglo bi se povećati njihovo bogatstvo. Stanovništvo koje "pristojno" živi čini 28%, te je mala vjerojatnost da se takvo stanje pogorša. Stopa siromaštva, prema podacima Svjetske banke i Ruske Federalne državne službe za statistiku, iznosila je 13,2%.

4.5. Pokazatelji siromaštva

Rizik pojave siromaštva u mirovini najveći je za one umirovljenike koji su imali kratak radni staž isto kao i za one koji su primali niske plaće. Ako imaju duži radni staž u razdoblju od 40 godina njihova početna mirovina neće pasti ispod linije siromaštva koja je određena u granici od 35 posto prosječne plaće zbog zaštite koju pruža najniža mirovina, no ako postoji kombinacija niske plaće i kratkog radnog staža tada će visina mirovine biti ispod pretpostavljene linije siromaštva.

Osobe koje su starije od 65 godina suočene su s natprosječnim rizikom od siromaštva koji je 1,7 do 1,8 puta veći nego za opću populaciju. Relativan položaj starije populacije blago se popravlja, te je relativan odnos stope siromaštva smanjen na 1,7 u 2009. godini, što se može objasniti mirovinama koje su u godinama krize ostale nepromijenjene u nominalnom iznosu, dok je kod ostalog stanovništva naročito zaposlenih osoba došlo do pogoršanja situacije u vidu povećanja nezaposlenosti, te smanjenih plaća i ostalih primanja.²⁴

²⁴ Nestić, D., Potočnjak, Ž., Puljiz, V., Bakarić, R., I., Švaljek, S., Tomić, I., Vehovec, M., Vukorepa, I. (2011) Izazovi i mogućnosti za ostvarenje primjerenih starosnih mirovina u Hrvatskoj: (projektna studija), 3, str. 51

4.6. Faktori za proces razvijanja država

Veća državna potrošnja na socijalna davanja ne rezultira uvijek smanjenjem siromaštva i nejednakosti. A porezi koji su naplaćeni da bi se mogla isplaćivati ta davanja mogu imati i nepoželjan efekt – poticaj nezapošljavanju. Za razliku od toga, unutar postojećih proračuna, efektivnije politike mogle bi puno izravnije utjecati na rastuću nejednakost i redukciju siromaštva. Mnogi uzroci rastuće nejednakosti leže u tržištu rada: sve je veći jaz između visoko i nisko plaćenih, a raste i nezaposlenost u radno sposobnom stanovništvu. Zato su brzi povratak na putanju gospodarskog rasta i dobro dizajnirane politike zapošljavanja i obrazovanja ključ u za smanjivanje siromaštva i socijalne isključenosti. Kako zemlje nastavljaju ekonomski rasti, trebaju barem proporcionalno povećavati potrošnju na socijalna davanja te istovremeno povećavati njihovu efikasnost. Moraju poraditi na olakšavanju sudjelovanja svih skupina na tržištu rada, a osobito žena.

Kroz obrazovne programe i obuke te financijske povlastice za radnike i poslodavce moguće je smanjiti nezaposlenost i poboljšati položaj radnika. Radi sprječavanja međugeneracijskog prijenosa siromaštva potrebno je učiniti dostupnijom kvalitetnu dječju skrb i popratne usluge, promicati sudjelovanje roditelja na tržištu rada, te garantirati adekvatne socijalne potpore obiteljima s djecom. Za osiguranje budućih mirovina i dugoročnu stabilnost mirovinskog sustava, potrebno je maksimizirati godine radnog staža (što duža zaposlenost) i minimizirati utjecaje otkaza i promjene radnog mjesta. To podrazumijeva efektivno umirovljenje u što kasnijim godinama života (npr. 67 i više), penaliziranje prijevremenih umirovljenja, poboljšavanje uvjeta i poticanje starijih radnika da što duže ostaju u radnom odnosu, te pronalaženje načina da se mirovinska prava prilagođavaju napretku u očekivanom trajanju životnog vijeka. Osiguravanje univerzalnog pristupa kvalitetnoj skrbi zahtjeva velike napore u povećanju efikasnosti zdravstvenog sustava. Povećanje efikasnosti, održivosti i odgovornosti zdravstvene i socijalne skrbi naročito je potrebno s obzirom na starenje populacije.

Za tako nešto, potrebno je razvijati inovativniju i koordiniraniju isporuku socijalne i zdravstvene skrbi, kroz npr. integrirano liječenje kroničnih bolesti, izgradnju umirovljeničkih domova s ugrađenom ambulantom i sl. Investiranje u primarnu zdravstvenu skrb, promociju zdravijeg života i prevenciju bolesti (uključujući i mentalne), može ostvariti visoke povrate u socijalnom i ekonomskom smislu.

5. Siromaštvo u EU

Jedan od najvećih problema EU je zasigurno siromaštvo. Institucije Europske unije ne iskorištavaju svoj puni potencijal u borbi protiv reduciranja siromaštva. Što se tiče siromaštva, broj ljudi koji žive u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u Europskoj uniji se povećava.

Značajke siromaštva i socijalne isključenosti u Europskoj uniji su sljedeće:

- Kako se kriza nastavlja, a dohodak ljudi kontinuirano smanjuje, dubina i ozbiljnost siromaštva postalo je jedan od glavnih izazova u nekim državama članicama, a opisan je kao „vrlo zabrinjavajući“ jer se jaz siromaštva povećao u više od polovice država članica.
- Određeni trendovi pokazuju kako se uvjeti socijalnih davanja sve više pogoršavaju, a sve veći broj ljudi računa na njih.
- Djeca koja su više u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti nego ukupna populacija države vrlo vjerojatno će biti manje uspješna u školi nego njihovi vršnjaci, imati lošiju zdravstvenu skrb i teže će shvatiti svoj puni potencijal u budućnosti.
- U svakoj dobnoj skupini, vjerojatnije je da će žene živjeti u siromaštvu nego muškarci, a osobito samohrane majke, žene starije dobi i migrantice.
- Mnogi ljudi koji imaju posao ne zarađuju dovoljno kako bi sebe ili svoju obitelj izbacili iz siromaštva – siromašni radnici danas predstavljaju trećinu radno sposobnih odraslih ljudi. Stopa rizika od siromaštva za ljude koji rade se povećala.²⁵

²⁵ Leahy A., Healy S., Murphy M. (2014) The European Crisis and Its Human Cost – A Call for Fair Alternatives and Solutions, Crisis Monitoring Report 2014., Caritas Europa, str. 15

Prema međunarodnoj organizaciji Crvenoga križa Europska unija se suočava s katastrofalnim ekonomskim i socijalnim opadanjima uslijed i nakon ekonomske krize. Prema Crvenom križu, mjere štednje koje su poduzimane tijekom opadanja ekonomske aktivnosti u krizi samo su pogoršale siromaštvo i nezaposlenost.

U njihovom izvješću navodi se pet glavnih trendova koji karakteriziraju utjecaj ekonomske krize na Europsku uniju. To su:

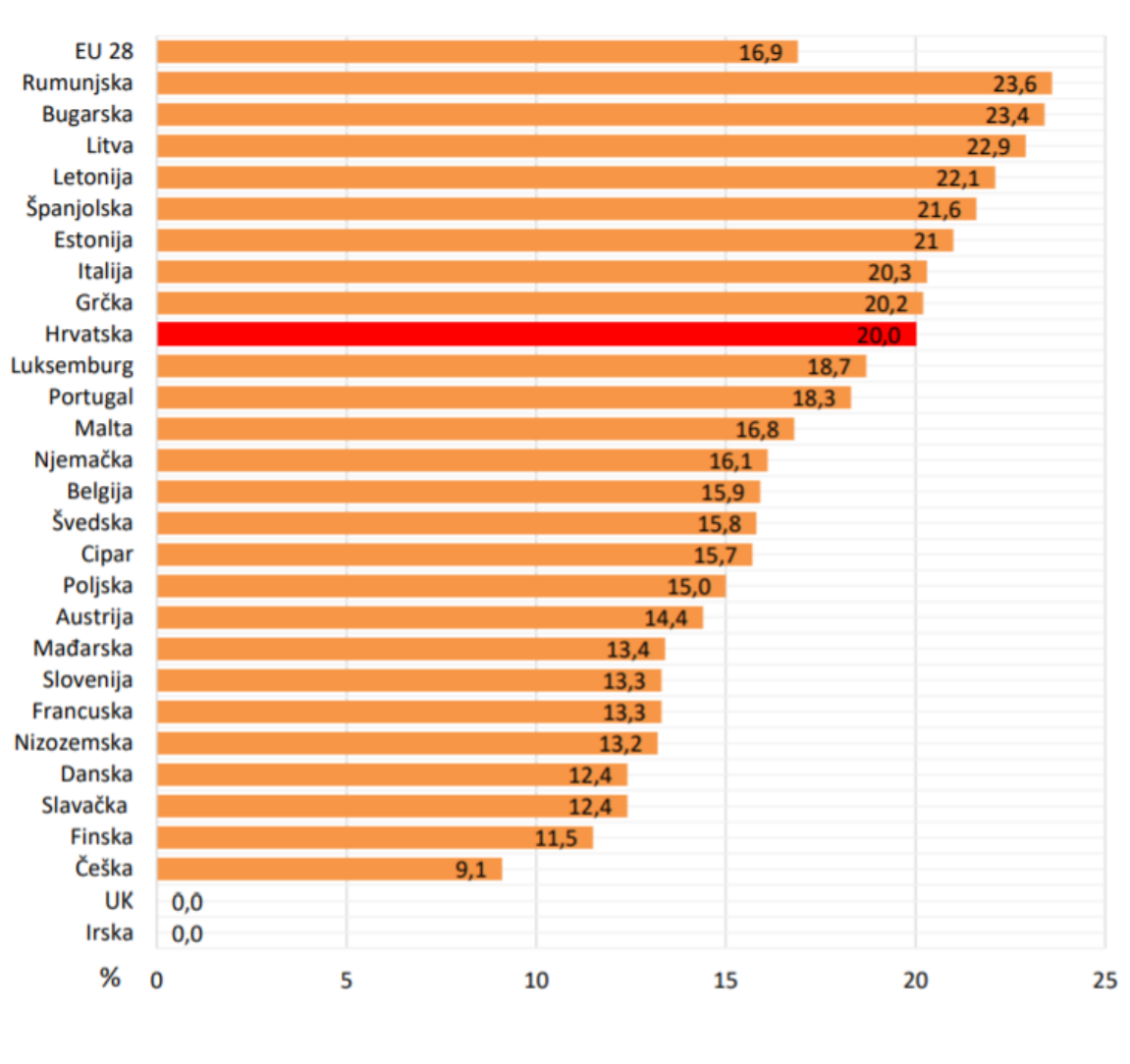
- Siromašni postaju sve siromašniji
- Novi siromašni upadaju sve više u siromaštvo
- Oslabljeno zdravlje
- Jačanje stava o povećanju migracija
- Nagli porast nezaposlenosti.²⁶

Unatoč već drastičnim posljedicama, institucija upozorava da prave posljedice tek trebaju doći. Osim navedenih primarnih karakteristika, tu su još i određene sekundarne karakteristike koje upozoravaju na negativne socijalne posljedice. Odrasla djeca vraćaju se roditeljima, kao što pokazuje primjer u Grčkoj i Španjolskoj, više generacija živi pod istim krovom s time da samo jedna osoba ostvaruje dohodak kojim plaća troškove čitavog kućanstva. Tu je i povećanje jaza između bogatih i siromašnih odnosno osjećaj da bogatiji postaju sve bogatiji, a siromašni sve siromašniji.²⁷

²⁶ International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (2013) Think differently: Humanitarian impacts of the economic crisis in Europe, Geneva

²⁷ International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (2013) Think differently: Humanitarian impacts of the economic crisis in Europe, Geneva

Slika 9: Stopa rizika od siromaštva, usporedba zemalja Europske unije u 2017. godini, u postocima

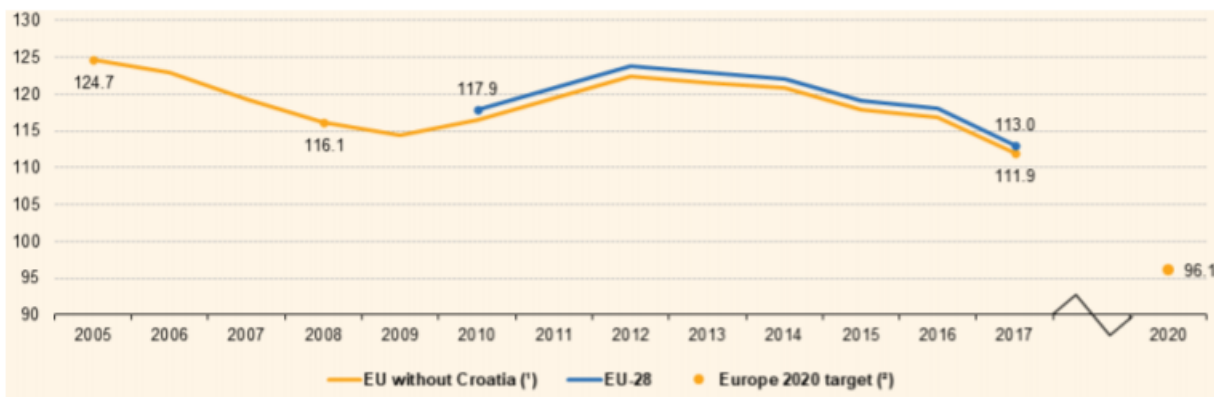

Izvor: Državni zavod za statistiku (2018) Anketa o dohotku stanovništva 2018., Zagreb

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku za 2018. godinu stopa rizika od siromaštva se razlikuje među zemljama članicama Europske unije, ovisno o razvijenosti pojedinih zemalja, a kreće se u rasponu od 9,1% u Češkoj, 12,4% u Slovačkoj, 13,4% u Mađarskoj pa sve do 23,4% u Bugarskoj i 23,6% Rumunjskoj. Postotak za Republiku Hrvatsku u 2017. godini iznosio je 20,6%, a ukupni postotak EU 28 iznosio je 16,9% što je vidljivo iz Grafikona 2.

Skoro 17% stanovnika Europske unije bilo je izloženo riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti te je gotovo jedna četvrtina stanovnika doživjela barem jedan oblik siromaštva; financijskog siromaštva, materijalne deprivacije ili nemogućnosti zaposlenja.

Slika 10: Osobe u riziku siromaštva i financijske isključenosti u EU od 2005. do 2017.

Izvor: EuroStat (2020) Europe 2020 indicators- poverty and social exclusion, The Statistical Office of the European Communities, Luksemburg

Na Slici 10. je prikazano i kretanje osoba u riziku od siromaštva i financijske isključenosti u Europskoj uniji za razdoblje od 2005. do 2007. godine. Vidljivo je kako broj osoba u riziku od siromaštva i financijske isključenosti blago pada od 2012. godine.

5.1. Njemačka

Njemačka je centralna zemlja u Europi. Cijelo 20. stoljeće, Njemačka je bila centar zbivanja najvažnijih događaja u Europi. Njemačka je bila inicijator obaju svjetskih ratova. Nakon neuspješne ratne politike, uništene privrede, razorenog morala ljudi, podijeljene države, njemački narod se odlučio obnoviti unutar sebe i popraviti svoje političke odnose, svoj moral i istrijebiti svaku nacističku misao iz naroda. Zaista se dogodila prekretnica u narodu, u ekonomiji i politici. Situacija je završila ponovnim ujedinjenjem Njemačke, Njemačkom kao predvodnicom ekonomije u Europi te danas dominantnom silom koja djeluje na kreiranje i svjetske politike.

Prema podacima njemačke vlade rizik siromaštva popeo se s 12% 1995. godine na oko 16% 2014. godine. Prema izvještaju "Ljudsko dostojanstvo je ljudsko pravo" saveza neovisnih organizacija Paritätische Gesamtverband 2015. njemačka stopa siromaštva iznosila je rekordnih 15.7%. To jest, 12.5 milijuna Nijemaca označeno je siromašnima. Prema podacima Savezničkog statističkog ureda 2016. godine, udio Nijemaca koji su bili izloženi riziku siromaštva i društvenog isključenja iznosio 19.7% odnosno 16 milijuna ljudi. Rizik siromaštva se javlja ako je ispunjen barem jedan od tri osnovna uvjeta: niski prihodi, kućanstvo trpi materijalnu oskudicu ili niska stopa radnog intenziteta. Prema njemačkom statističkom uredu i nevladinim organizacijama (sukladno EU pravilima), siromašna osoba je netko tko zarađuje 60% ili manje od prosječnog državnog dohotka. Sukladno toj računici, granica siromaštva za pojedinačnu osobu iznosi 1064 €, a za obitelj s dvoje male djece do 14 godina iznosi 2234 € mjesečno. I socijalna nejednakost sve je veća. Bogati postaju sve bogatiji a siromašni sve siromašniji. Između 1995. godine i 2015. godine 40% radne snage s najnižim primanjima doživjelo je smanjenje satnice između 4 i 7% u realnim terminima. Ali zato 60% radne snage s najvišim primanjima doživjelo je povećanje satnice između 1 i 10% u istom razdoblju.

Slika 11: Stopa nezaposlenosti Njemačka

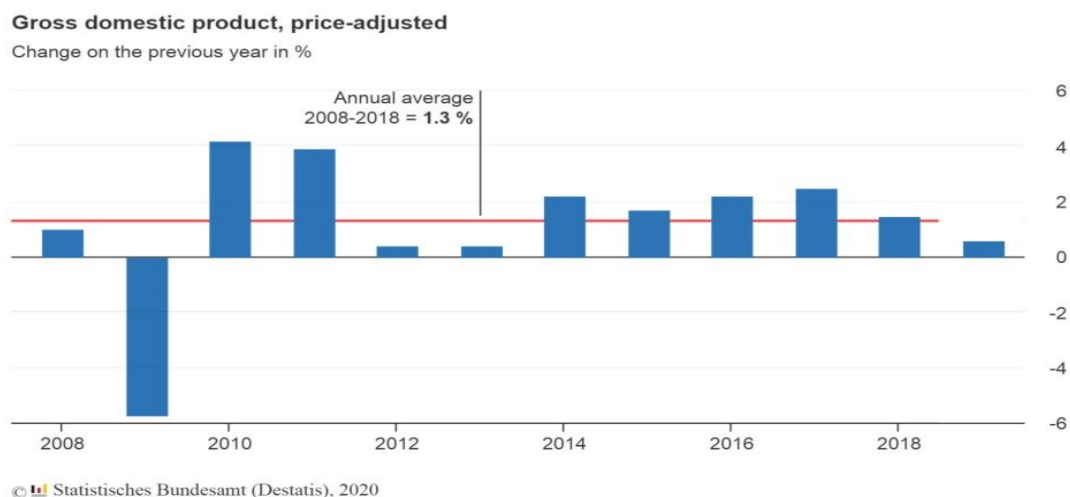

Izvor: <https://take-profit.org/en/statistics/unemployment-rate/germany/>

Stopa nezaposlenosti je malo porasla u lipnju 2020. godine na 6,4%, odnosno za 0,1%. Broj nezaposlenih ljudi u Njemačkoj iznosi 2,943 milijuna. Kada izuzmemo trenutno stanje pandemije u cijelom svijetu, stopa nezaposlenosti u Njemačkoj je iznosila 5%.

RWI Leibniz institut za ekonomsko istraživanje početkom 2017. godine objavio je da je jedan od osam Nijemaca na slabo plaćenim poslovima (a takvih je u Njemačkoj 7.5 milijuna) zarađivao manje od minimalne plaće propisane zakonom od 8.5 eura na sat. Više od dvije trećine zaposlenih koji rade u restoranima, frizerskim salonima i na privremenim poslovima sada zarađuju niske plaće usprkos poslovima punog radnog vremena. I imovina je nejednako raspoređena. Najbogatijih 10% stanovništva posjeduje 60% imovine. Najsiromašnijih 50% stanovništva posjeduje samo 2.4% imovine. Još je i živa podjela na zapadnu i istočnu Njemačku. Istočnonjemačka kućanstva posjeduju samo 50% imovine koju posjeduju kućanstva na zapadu Njemačke. Siromaštvo je najviše poraslo u Berlinu gdje se povećalo s 20 na 22.4%. Najviša stopa zabilježena je u Bremenu gdje je skoro svaki četvrti građanin siromašan. Ukupno, postotak stanovništva koji je živio u siromaštvu 2015. godine povećao se u 11 od 16 saveznih pokrajina u usporedbi s 2014. godinom. U svim istočnim pokrajinama stope siromaštva su ili malo ispod ili iznad 20%. BDP u 2007. godini je iznosio 0,7%.

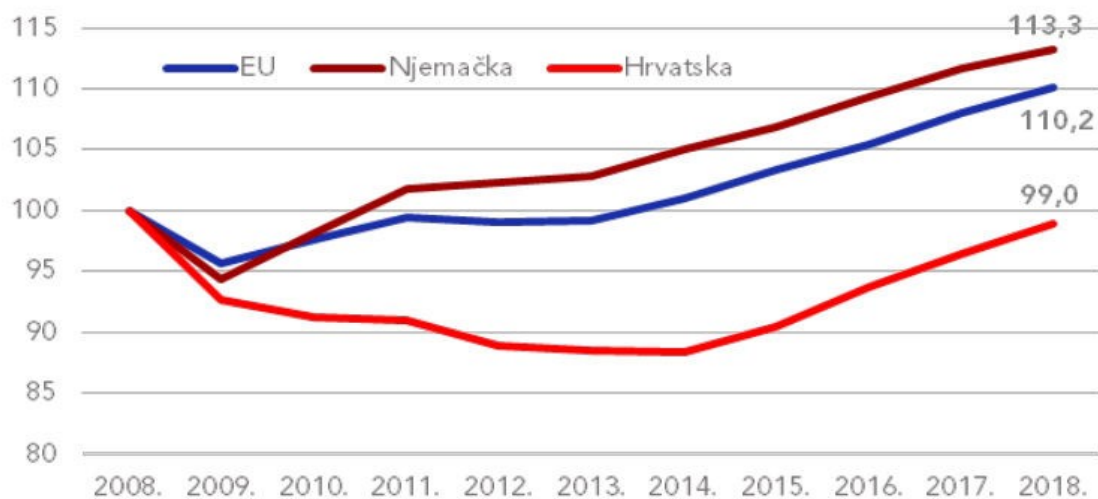
Grafikon 8: BDP u Njemačkoj

Izvor: <https://grabancijas.com/njemacki-bdp-u-2019-0-6-destatis/>

Slika 12: Kretanje BDP-a, usporedba Njemačke, Hrvatske i EU

Realno kretanje BDP-a, Indeksi 2008. = 100

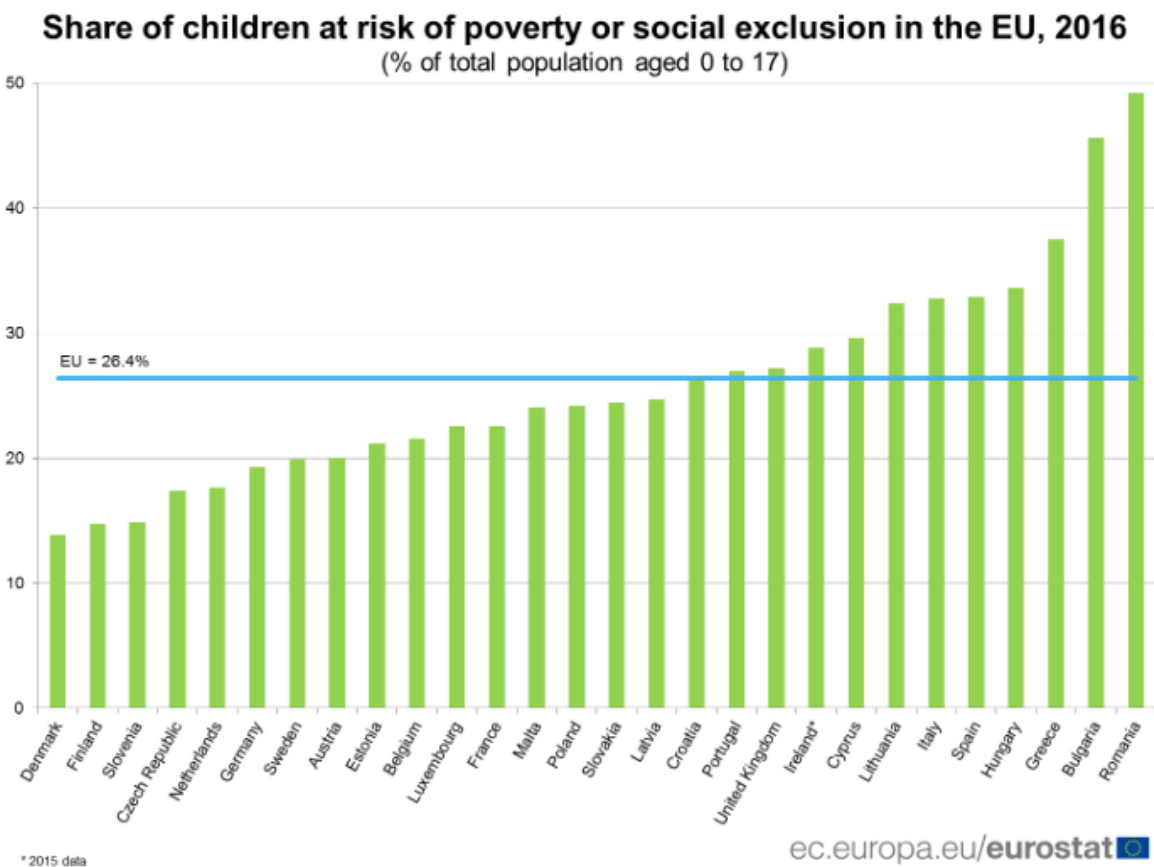

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Izvor: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/ako-njemacka-udje-u-recesiju-kriza-ce-se-preliti-i-na-hrvatsku-evo-sto-to-znaci/2106894.aspx>

Izvoz se povećao za 8,3%, što nam pokazuje da je Njemačka vodeći izvoznik u svijetu. Njemački životni standardi su na zavidnoj razini. Prihodi radnika iznose oko 2500 eura, dok prihodi službenika 3400 eura.

Slika 13: Siromaštvo u članicama EU

Izvor: Ekonomski lab (2017) Hrvatska je na prosjeku EU kada je riječ o riziku siromaštva djece. Dostupno na: <https://arhivanalitika.hr/blog/hrvatska-je-na-prosjeku-eu-kada-je-rijec-o-riziku-siromastva-djece/>

5.2. Francuska

Francuska daje obiteljima s djecom mlađom od deset godina novčani dodatak od 665 funti. Tako bi nakon oporezivanja i doplatka obitelj s četvero djece i dva roditelja na 66% prosječne zarade dobila 49,4% svog prihoda. Oko 40% žena i 20% muškaraca su slabo plaćeni. To se posebno odrazilo na osobne usluge kao što su frizerski saloni,

hotelijerstvo i ugostiteljstvo te tekstil. Oko 8% djece živi ispod granice siromaštva, a nekolicina studenata je u teškim financijskim situacijama.

Sve više stanovništva odlazi iz grada u selo i počinje se baviti poljoprivredom zato što je život na selu povoljniji i jeftiniji nego u gradovima. Stopa nezaposlenosti je porasla s 8,5% na 8,6%, no očekuje se pad na 8,4%. Francuski BDP iznosi 2778 milijardi USD, a po glavi stanovnika 41 480 USD. Po strukturi BDP-a uslužni sektor zauzima 79%, industrijski 19,6% i poljoprivredni 1,4%. Turistički sektor u BDP-u iznosi 9%.

Grafikon 9: BDP Francuska

Izvor: <https://hr.play-azlab.com/novosti-i-obschestvo/71444-vvp-francii-dinamika-rost-struktura-vneshnij-sektor.html>

Stopa svjetskog izvoza oružja je 6,8% (najveći izvoznik oružja u EU) gdje ima zaradu oko 1,7 milijardi USD te je prva u svijetu po izvozu vina (10,4 milijarde USD). Veliki utjecaj Francuske se odražava u prometnome sektoru, elektroprivredi, telekomunikacijama i proizvodnji oružja.

Francuski predsjednik Emmanuel Macron predstavio je svoj plan borbe protiv siromaštva koji bi trebao donijeti konkretnije efekte u državi koja najviše u Europi troši na socijalne izdatke. Prema podacima nacionalnog statističkog zavoda, 14 posto

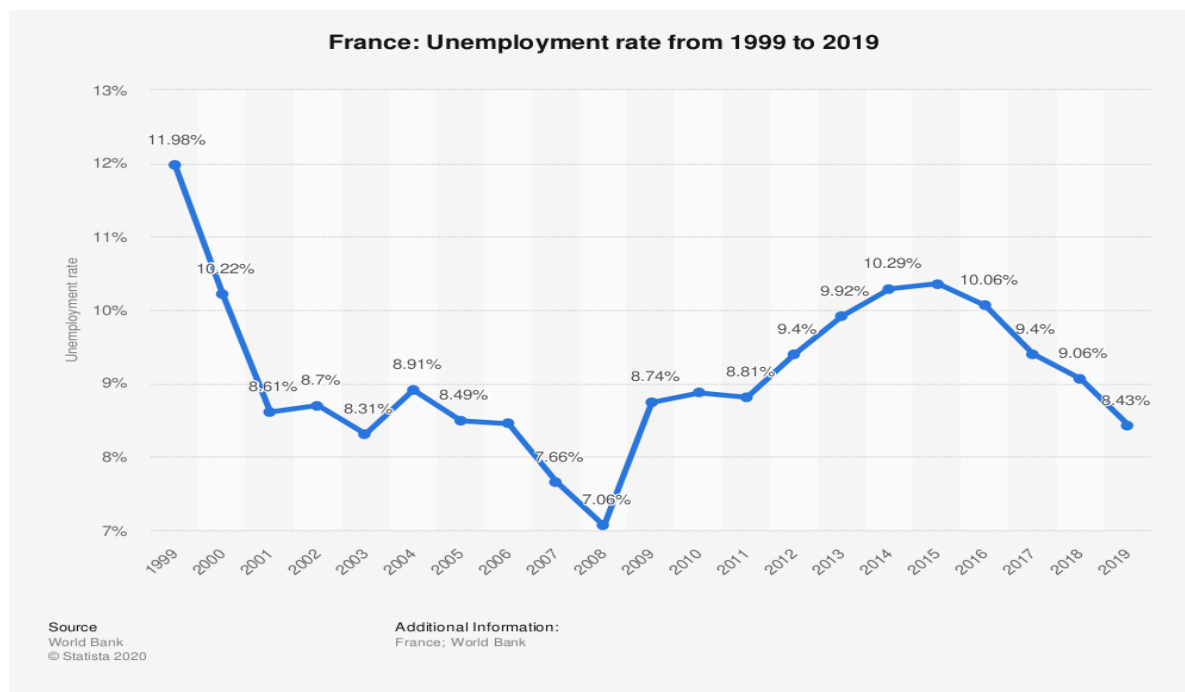
Francuza živi ispod granice siromaštva koja u Francuskoj iznosi manje od 1000 eura mjesečno.

Od financijske krize prije 10 godina broj siromašnih skočio je s milijun na devet milijuna ljudi. Taj broj u iduće četiri godine Macron će pokušati spustiti s osam milijardi eura vrijednim programom.

Francuska je 2016. godine utrošila 57 milijardi eura na socijalnu skrb, pa je predsjednik kazao kako taj "suludi iznos" nije dao praktički nikakve rezultate. Najveći problem je "nejednakost prilika", smatra Macron. "Ovisno o tome gdje ste rođeni, vaša sudbina je često zapečaćena", izjavio je u srpnju pred zastupnicima parlamenta. Macronov program stoga se fokusira na mlade, odnosno na pomoć u školovanju te ulaganje u povećanje vještina kako bi mladi postali zapošljiviji na tržištu rada. Primjerice, učenici koji dolaze iz siromašnih obitelji imat će pravo na besplatne obroke u školi, zdravstvenu zaštitu i smještaj tijekom školovanja. Nadalje, iz programa će se financirati obuka dodatnih 600.000 učitelja za rad s mladima te otvaranje 300 vrtića do 2020. godine kako bi se majke mogle što prije vratiti na posao. "Vjerujem u stvaranje aktivnosti za stvaranje radnih mjesta. Ako nema zaposlenosti, nema ni šansi za rješavanje problema siromaštva", kazao je Macron krajem prošlog tjedna prilikom predstavljanja ovog programa.²⁸

²⁸ Poslovni.hr 2018. Preuzeto sa: <https://www.poslovni.hr/svijet/francuska-ce-ulaganjem-u-vjestine-smanjiti-siromastvo-344967>

Slika 14: Stopa nezaposlenosti u Francuskoj 1999.-2019.

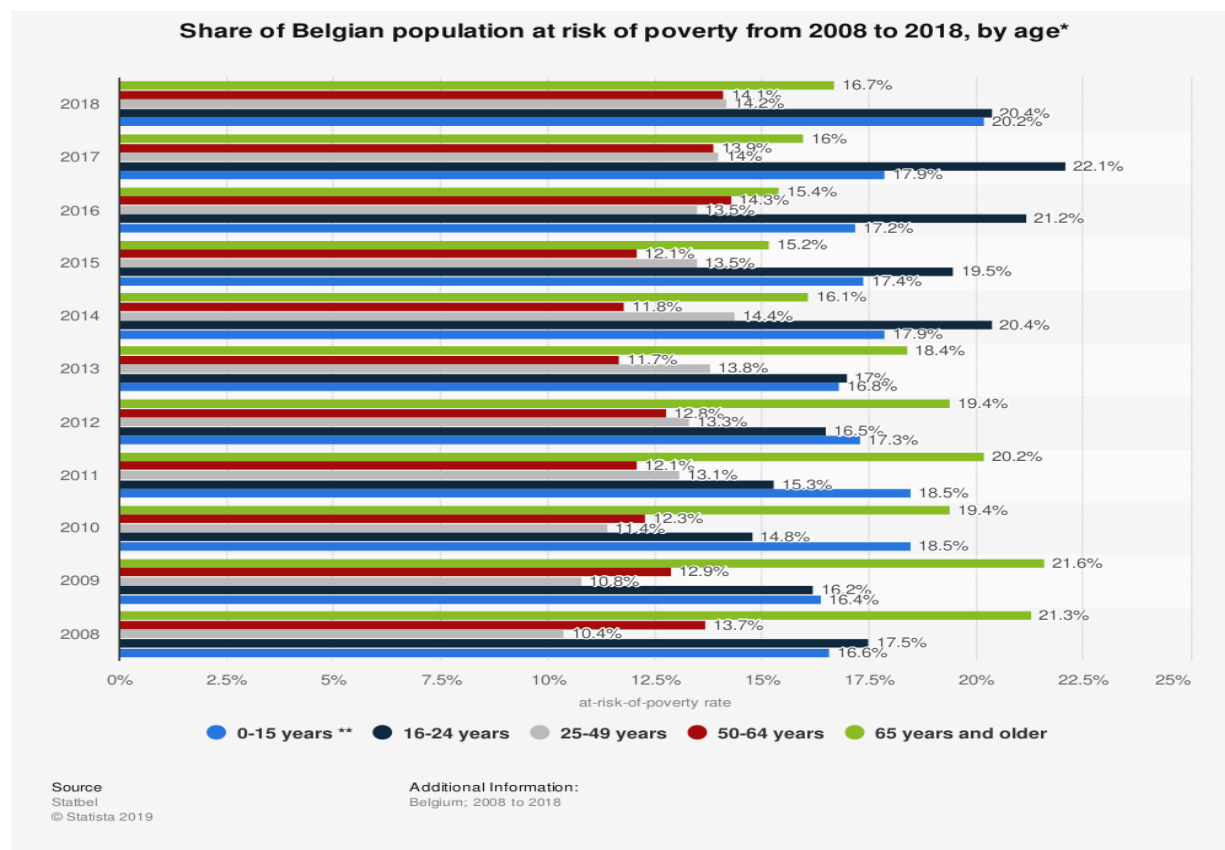

Izvor: <https://www.statista.com/statistics/263697/unemployment-rate-in-france/>

5.3. Belgija

Belgija je osnivačica Europske Unije i sjedište NATO - a te je samim time jedna od najbogatijih zemalja svijeta. U Belgiji se nalaze sjedišta multinacionalnih kompanija, oko 120 međunarodnih organizacija, više od 180 veleposlanstava, oko 5000 diplomata i 1000 lobističkih grupa. Belgija je prije svega razvojna zemlja, čemu najviše pridonosi pogodan zemljopisni položaj, razvijena trgovina i prometna infrastruktura te raznolika industrija. Izvozi gotove proizvode i to u susjedne zemlje s kojima najviše trguje, a to su: Njemačka, Francuska i Nizozemska. U Belgiji je razvijeno 2% poljoprivrede, 27% industrije i 71% usluge. BDP po stanovniku iznosi preko 47 tisuća dolara, a 80% ga čini izvoz. Od EU zemalja najviše uvoza dolazi iz Kine i SAD-a.

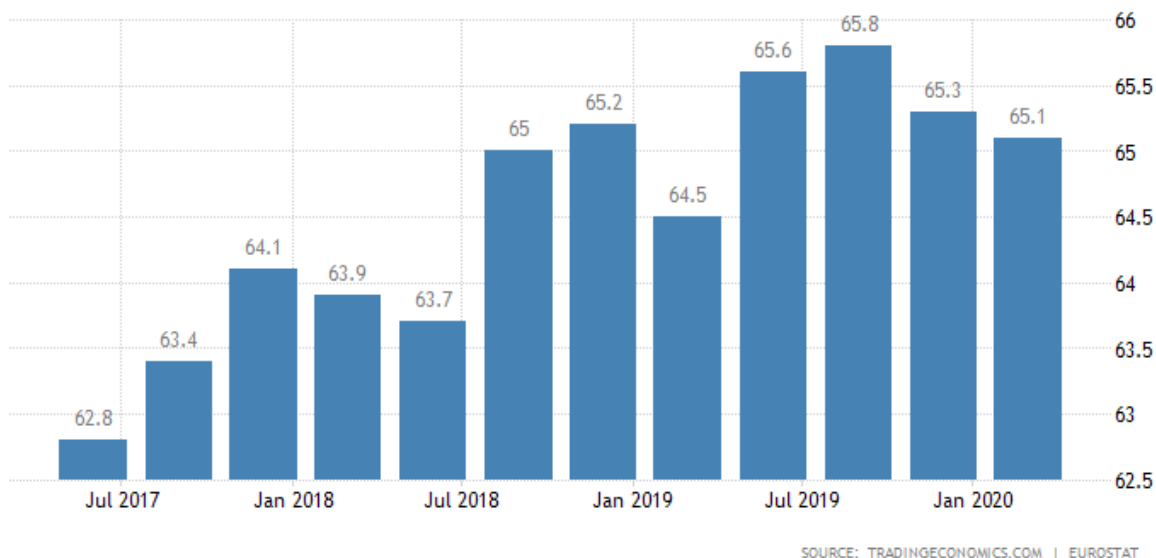
Grafikon 10: Rizik od siromaštva po dobi (2008. - 2018.)

Izvor: <https://www.statista.com/statistics/529426/share-of-belgian-population-at-risk-of-poverty-by-age/>

U Belgiji je u razdoblju od 2008. - 2018. godine na pragu od siromaštva bilo otprilike 15% stanovništva, što čini 60% prosječnog dohotka u zemlji. Svi oni čiji je dohodak niži od navedenog, smatraju se siromašnima. U Belgiji na pragu siromaštva živi 2% više žena nego muškaraca. Oko 20% stanovništva si ne može priuštiti kratki odmor, niti plaćanje računa na vrijeme.

Grafikon 11: Nezaposlenost Belgija

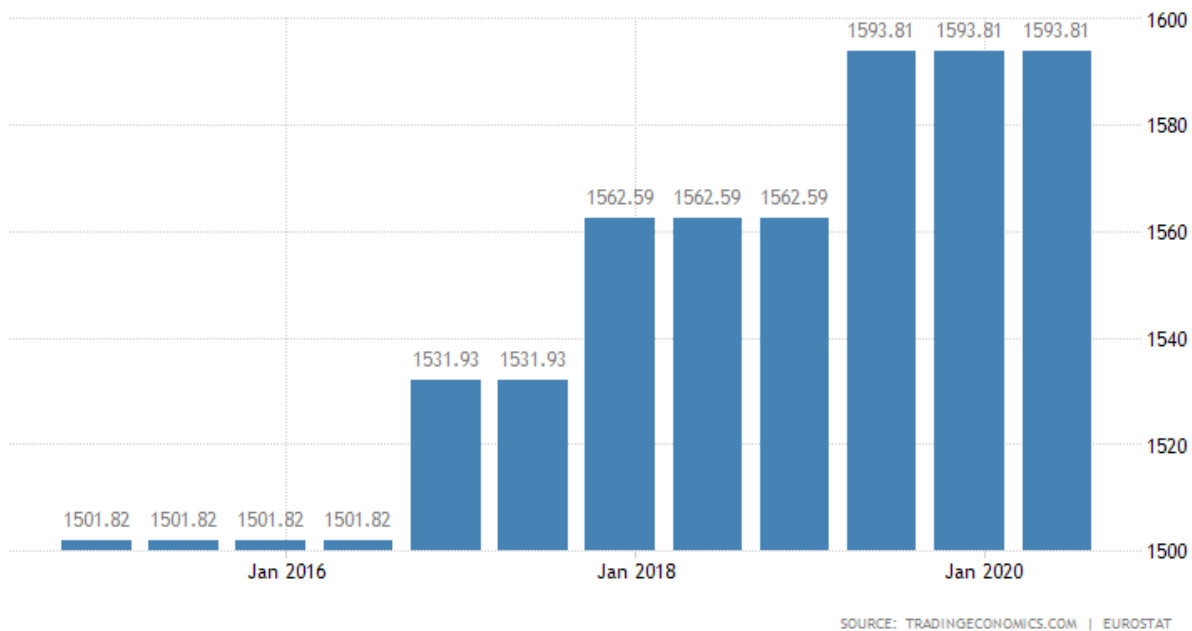

Izvor: <https://tradingeconomics.com/belgium/employment-rate>

Zbog postojanja razlika u regijama i zatvaranja rudnika u Valoniji dolazi do osiromašenja i nedostatka radnih mjesta, dok s druge strane, u regiji Flandrija, gospodarstvo temeljeno na suvremenoj tehnologiji stalno je u usponu. Belgija najviše izvozi sirovine i materijale, kemijske proizvode i prerađevine. Također je vrlo važna u automobilskoj industriji gdje zauzima 9.mjesto kao jedan od najvećih izvoznika automobila. Može se pohvaliti i po zavidnoj količini izvoza dijamanta (gdje je najveći izvoznik), a lagano prednjači i po izvozu čokolade, stakla i margarina.

Da se dotaknemo obrazovanja i višejezičnosti u Belgiji: oko 35% radne snage ima najmanje jedan stupanj višeg obrazovanja, pa se tako svrstavaju među najproduktivnijima u EU. BDP u Belgiji povećao se za 1,7%, a deficit proračuna iznosio je 1,5% BDP-a. Nezaposlenost iznosi 7,3%. Do kraja 2020.godine pokušat će se smanjiti stopa korporativnog poreza na 25% i također javni dug.

Grafikon 12: BDP Belgije

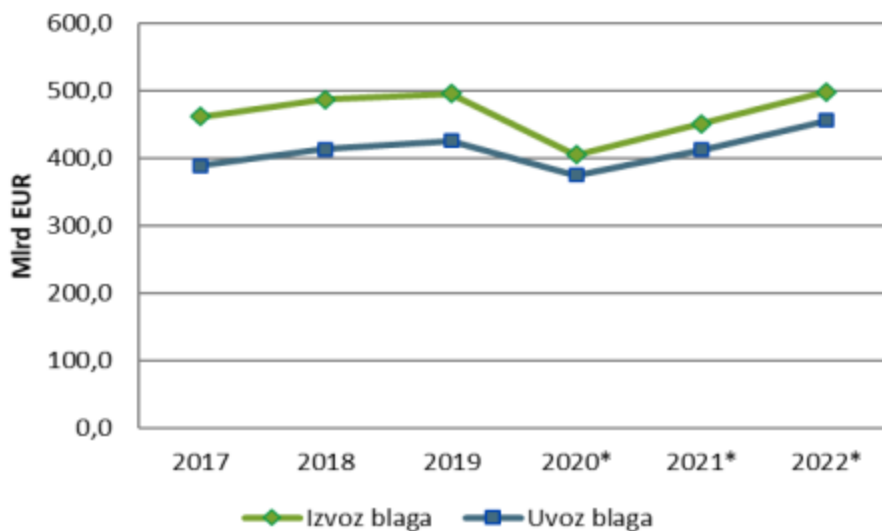
Izvor: <https://tradingeconomics.com/>

5.4. Nizozemska

Nizozemska se svrstava među najnaseljenije zemlje na svijetu. U zadnjih pedesetak godina broj stanovnika je prilično narastao te Nizozemska danas broji 17 180 000 stanovnika. Kada bi je usporedili s Belgijom koja je 1850.-ih godina prednjačila nad Nizozemskom za polovicu više, vidimo pad broja stanovništva i to oko 7 milijuna. Nizozemska je najveći izvoznik poljoprivrednih proizvoda, čak 65% izvoza čine tulipani, dok 35% čine proizvodi visokih tehnologija.

Uz cvijeće izvozi se hrana (najviše sir, duhan, industrijska oprema i prijevozna sredstva). Uvozi se nafta i sirovine za industrijsku preradbu. Partneri u vanjskoj trgovini su joj zemlje EU (75%) i SAD(12%).

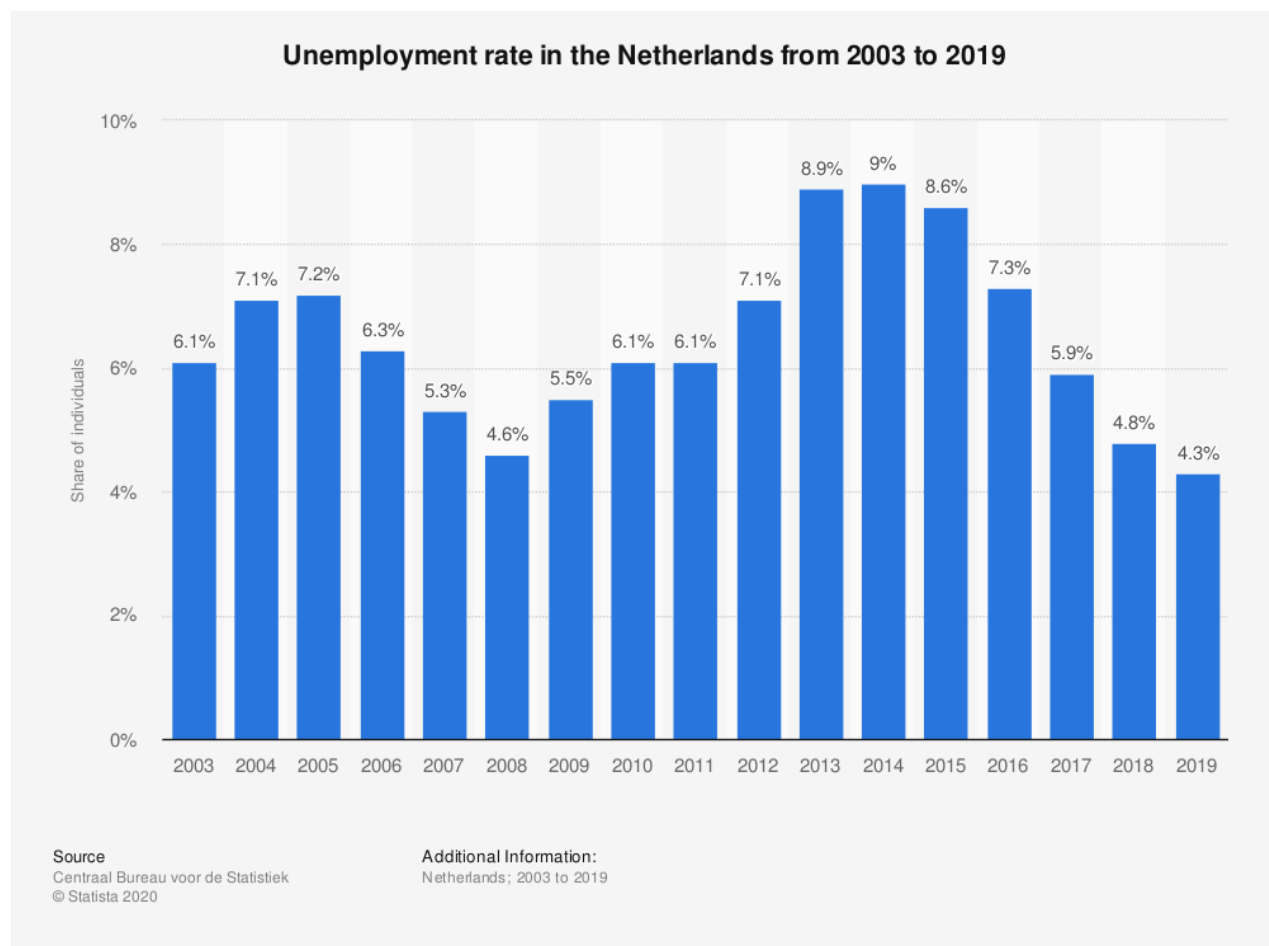
Slika 15: Izvoz i uvoz blaga u Nizozemskoj

Izvor: <https://www.izvoznookno.si/drzave/nizozemska/pregled-gospodarskih-gibanj/>

Prema podacima ureda za statistiku, stopa nezaposlenosti iznosi 5,4%, što je najniža razina u posljednjih 10 godina. Broj nezaposlenih je iznosio 482 000, nakon čega se 39 000 osoba zaposlilo. S druge strane, potrošnja je porasla za 2,8%, što je najviše u posljednjih nekoliko godina. Nizozemska je ostvarila BDP od 836 milijardi USD, a po stanovniku iznosi 50 076 USD. Kada gledamo strukturu BDP-a, uslužni sektor iznosi 71,4%, industrija 26% te poljoprivreda 2,6%. Nizozemske kompanije su jedne od najboljih u svjetskom gospodarstvu, a to su: Heineken, ING grupa, Ahold, Unilever, Philips, ABN Amro, Royal Dutch/Shell. Ne smije se zaboraviti luka Rotterdam, Amsterdamska burza te roterdamsko naftno spot - tržište.

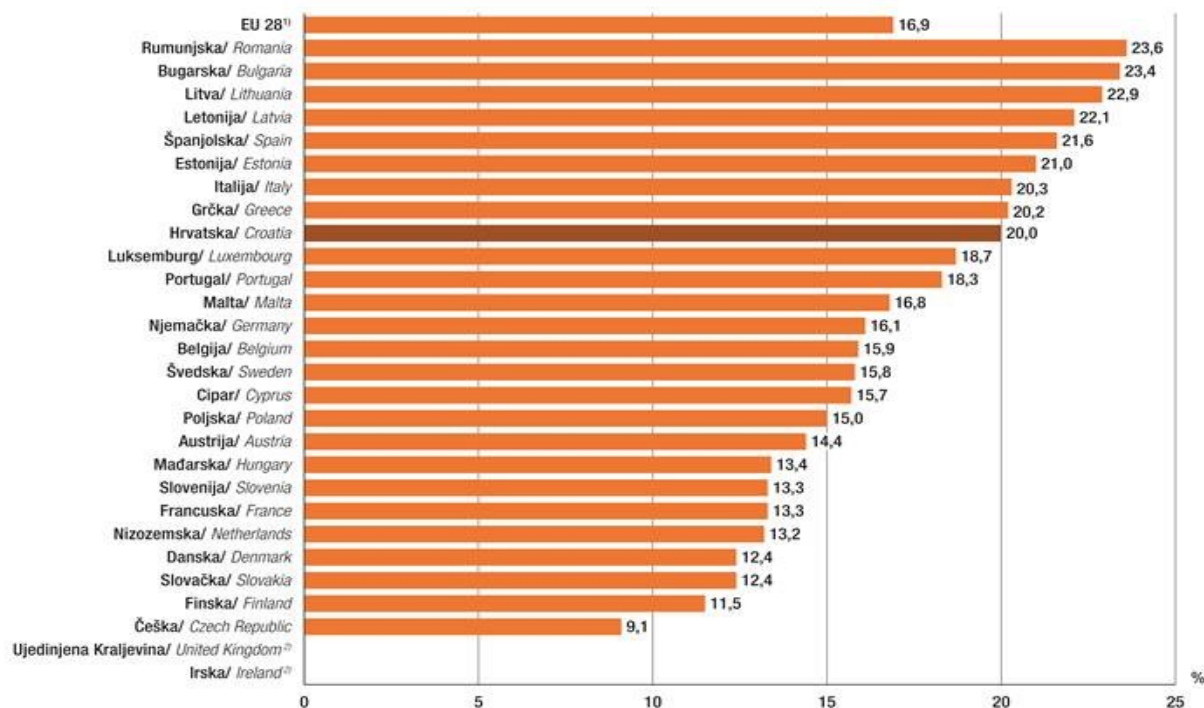
Grafikon 13: Stopa nezaposlenosti u Nizozemskoj od 2003.-2019.

Izvor: <https://www.statista.com/statistics/539387/unemployment-rate-in-the-netherlands/>

Slika 16: Stopa rizika od siromaštva, usporedba zemalja EU i RH u 2017.

G-3. STOPA RIZIKA OD SIROMAŠTVA, USPOREDBA ZEMALJA EUROPSKE UNIJE I REPUBLIKE HRVATSKE U 2017.
AT-RISK-OF-POVERTY RATE, COMPARISON BETWEEN EU COUNTRIES AND REPUBLIC OF CROATIA, 2017

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm Državni zavod za statistiku RH

Prema slici vidimo da je stopa rizika siromaštva u Nizozemskoj 13, 2%. U Nizozemskoj 7,6% ljudi živi ispod granice siromaštva. Siromaštvo je prisutno najčešće u urbanim područjima koja se nalaze u nepovoljnim položajima. Postavljena je granica siromaštva na 1040 eura mjesečno za samce, a 1430 eura za ljude u braku. Smatra se da je taj iznos dovoljan za stvari neophodne za život: jelo, kupovina, odjeća, sudjelovanje u društvenim aktivnostima. Par s dvoje djece ubraja se pod siromašne ako je njihov bruto prihod manji od 1960 eura ili 24 000 eura godišnje. Ljudi koji su slabo plaćeni za svoj posao ili se nalaze u teškoj financijskoj situaciji spadaju među one kojima prijete siromaštvo. Trenutno je to skoro svaka šesta osoba u Nizozemskoj.

5.5. Rizici od siromaštva

Nezaposlenost je glavni problem svake ekonomije, a nezaposlenost mladih predstavlja ključan aspekt razmatranja u doba ekonomskih kriza i recesija. Ako se mlade osobe suočavaju s teškoćama u pronalaženju zaposlenja, kao što je slučaj posljednjih nekoliko godina, to može biti samo indikator lošeg gospodarskog stanja određene zemlje. Nezaposlenost mladih postala je jedna od glavnih problema u cijelome svijetu od početka trenutne ekonomske krize, pa tako i u zemljama Europske unije.

Stope nezaposlenosti trenutno su na najvišim razinama, prihodi kućanstava su u padu, a rizici od siromaštva i socijalne isključenosti su porasli, poglavito u zemljama Južne i Istočne Europe. Mlade osobe predstavljaju osobito rizičnu skupinu zbog trenda rasta stope dugotrajne nezaposlenosti ove skupine u mnogim zemljama, te zbog sve veće neusklađenosti između vrsta zaposlenja i iskustava traženih na tržištu rada te vrsta zanimanja i vještina koje se stječu tijekom obrazovanja.²⁹

Gledajući kretanje stope zaposlenosti mladih prema dobnim skupinama u 2014. godini u odnosu na 2008. godinu, primjećujemo vidljivi pad stope zaposlenosti mladih u dobi 25-29 godina u Grčkoj i Italiji za 10-20 postotnih poena. Nagli pad zaposlenosti mladih u dobi 20 - 24 godine i 25 - 29 godina primijećen je i u Irskoj i Španjolskoj. Hrvatska bilježi pad zaposlenosti u sve tri dobne skupine, a rast stope zaposlenosti u skupini mladih 25 - 29 godina dogodio se u Njemačkoj, Litvi, Luksemburgu, Mađarskoj, Malti i Turskoj.³⁰

Nezaposlenost je temeljni problem svakog gospodarskog sustava, a problem nezaposlenosti te naročito problem nezaposlenosti mladih postali su gorućim problemima zemalja Europske unije zbog nepravodobnog i neučinkovitog suočavanja s trenutnom svjetskom ekonomskom krizom.

²⁹ Görlich, D.; Stepankok, I.; Al-Hussami, F. (2013) Youth unemployment in Europe and the World: Causes, Consequences and Solutions. Kiel Institute for the World Economy, str. 59

³⁰ Statistički ured Europske zajednice (Eurostat). Dostupno na:
http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=yth_empl_090

Stope nezaposlenosti trenutno su na najvišim razinama, prihodi kućanstava su u padu, a rizici od siromaštva i socijalne isključenosti svakodnevno rastu, poglavito u zemljama Južne i Istočne Europe. Mlade osobe predstavljaju osobito rizičnu skupinu zbog trenda rasta dugotrajne stope nezaposlenost ove skupine u skoro svim zemljama Europske unije te zbog sve veće neusklađenosti između vrsta zaposlenja i iskustava traženih na tržištu rada te vrsta zanimanja i vještina koje se stječu tijekom obrazovanja.

6. Zaključak

Siromaštvo je najveći problem današnjice koji je prisutan u svakoj zemlji. Svaki dan se velika količina ljudi bori protiv siromaštva kako bi sebi osigurali ugodan i normalan život. Do siromaštva dolazi najčešće zbog niskog obrazovanja ljudi, stoga su slabo plaćeni na svojim poslovima, ali i zbog mjesta gdje žive. Na primjerima iz nekih gore navedenih zemalja, veliki utjecaj na siromaštvo ima i mjesto prebivališta. Tako se, primjerice, stanovništvo Francuske seli iz grada u selo da bi se bavili poljoprivredom, gdje će imati znatno manje troškove. Primjer nam je i Hrvatska u kojoj je siromaštvo prisutnije u kontinentalnom dijelu, obzirom da na jadranskom dijelu puno ljudi živi od turizma. Ljudi rade svakakve poslove kako bi si mogli priuštiti osnovne potrepštine, pokriti neočekivane troškove ili otići na odmor. Smatram da je jedan izlaz iz siromaštva stvaranje novih radnih mjesta u državi, primjerice ulaganje u infrastrukturu. Mišljenja sam da bi ljudi koji su dugotrajno nezaposleni trebali dobivati jedan oblik potpore u većem iznosu, jer su najčešće takvi ljudi u najvećem riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti. Također, smatram da bi se trebale povećati minimalne plaće, kako bi se, osim pokrivanja troškova i kupovanja osnovnih namirnica, mogli pokriti i ostali troškovi koji ne spadaju u to, a prisutni su kod svih, npr kupnja nove perilice ili novog TV-a. Svjedoci smo obiteljima s jednim ili dvoje djece koji nemaju fiksno radno vrijeme, pa su stoga primorani usklađivati posao i čuvanje djece iz čega proizlazi njihova nesigurnost u mjesečna primanja. Neki od njih odvajaju dio plaće za skrb o djetetu samo kako bi zadržali posao. Ono što najviše utječe na siromaštvo je politička nestabilnost te loše upravljanje. Kako bi se stopa siromaštva u svijetu smanjila potrebno je određeno vrijeme rada i ulaganja u budućnost.

Literatura

Internetski izvori:

1. Bejaković, P. (2003) Siromaštvo, nejednakost i socijalna isključenost u Europskoj Uniji i Hrvatskoj. Zagreb, Institut za javne financije
2. Dabrowski, M. (1999) Different strategies of transition to a market economy: how do they work in practice? The World Bank
3. Dabrowski, M. (1999) Different strategies of transition to a market economy: how do they work in practice? The World Bank.
4. Državni zavod za statistiku (2017) Pokazatelji siromaštva I socijalne isključenosti u 2017. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-01_01_2018.htm
5. European Bank for Reconstruction and Development (2014) Transition Report 2014.
6. Europska unija. Zemlje. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr#28-dr%C5%BEava-%C4%8Dlanica-europske-unije
7. Europski parlament. Borba protiv siromaštva, socijalne isključenosti i diskriminacije. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/60/borba-protiv-siromastva-socijalne-iskljucenosti-i-diskriminacije>
8. Görlich, D.; Stepankok, I.; Al-Hussami, F. (2013) Youth unemployment in Europe and the World: Causes, Consequences and Solutions. Kiel Institute for the World Economy

Znanstveni članci i radovi:

1. Index.hr (2014) Zašto su neke države bogate, a neke siromašne. Dostupno na: <https://www.index.hr/magazin/clanak/Zasto-su-neke-drzave-bogate-a-neke-siromasne/786412.aspx>
2. International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (2013) Think differently: Humanitarian impacts of the economic crisis in Europe, Geneva
3. Jovančević, R. (2005) Ekonomski učinci globalizacije i Europska unija. Makron promet d.o.o., Zagreb
4. Jurčić, LJ. (2010) Financijska kriza i fiskalna politika. Ekonomski pregled
5. Kračun, D. (2005) Tranzicija, stabilizacija i ekonomski rast: iskustvo Slovenije. Ekonomski pregled, 56(3-4)

6. Leahy A., Healy S., Murphy M. (2014) The European Crisis and Its Human Cost – A Call for Fair Alternatives and Solutions, Crisis Monitoring Report 2014., Caritas Europa
7. Levačić, N. (2014) Analiza vanjskotrgovinske politike Republike Hrvatske
8. Malenica, Z. (2011) Siromaštvo u Hrvatskoj (1990- 2010), Politička misao, 48 (3)
9. Medić, Đ., Radošević, D. (2010) Zbirka radova za pripremu nastave i ispita iz izbornog kolegija: Politička ekonomija post-tranzicijskih zemalja, Ekonomski fakultet Zagreb
10. Medić, Đ., Radošević, D. (2010) Zbirka radova za pripremu nastave i ispita iz izbornog kolegija: Politička ekonomija post-tranzicijskih zemalja, Ekonomski fakultet Zagreb
11. Nestić, D., Potočnjak, Ž., Puljiz, V., Bakarić, R., I., Švaljek, S., Tomić, I., Vehovec, M., Vukorepa, I. (2011) Izazovi i mogućnosti za ostvarenje primjerenih starosnih mirovina u Hrvatskoj: (projektna studija), 3
12. Poslovni dnevnik (2018) Francuska će ulaganjem u vještine smanjiti siromaštvo. Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/svijet/francuska-ce-ulaganjem-u-vjestine-smanjiti-siromastvo-344967>
13. Rosser, Barkley J., Jr., Rosser, M.V. (2004) Comparative Economic in a Transforming World Economy. MIT Press, London
14. Rosser, Barkley J., Jr., Rosser, M.V. (2004) Comparative Economic in a Transforming World Economy. MIT Press, London
15. Šegvić S. (2011) Šengenski režim upravljanja vanjskim granicama EU, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu
16. Shleifer, A. (1997) Government in transition. European Economic Review, 41(3-5)
17. Statistički ured Europske zajednice (Eurostat). Dostupno na: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=yth_empl_090
18. Veselica, V. (2012) Svekolika hrvatska kriza, Vladimir Veselica, Zagreb
19. Veselica, V., Vojnić, D. (2000) Europske zemlje u tranziciji na pragu XXI. stoljeća. Gdje je Hrvatska-Quo Vadis Croatia. Ekonomski pregled, 51(9-10)
20. Vojnić, D. (2010) Kriza suvremenoga kapitalizma: s posebnim osvrtom na krizu realnoga socijalizma i krizu samoupravnoga socijalizma. Ekonomski pregled

Popis slika

Slika 1: BDP u Hrvatskoj (1996.-2017.).....	9
Slika 2: Broj nezaposlenih/Prijavljena radna mjesta (Hrvatska).....	11
Slika 3: BDP Mađarske.....	13
Slika 4: Tranzicijske zemlje.....	15
Slika 5: Nejednakost i siromaštvo u brojkama.....	16
Slika 6: Usporedba ukupne razine ekonomske slobode Češke i Hrvatske.....	18
Slika 7: Usporedba razine radne slobode Češke i Hrvatske.....	18
Slika 8: Siromaštvo u Rusiji.....	22
Slika 9: Stopa rizika od siromaštva u državama EU.....	27
Slika 10: Osobe u riziku od siromaštva i financijske isključenosti u EU(2005.-2017.).....	28
Slika 11: Stopa nezaposlenosti u Njemačkoj.....	29
Slika 12: Kretanje BDP-a (Njemačka, Hrvatska, Zemlje EU- usporedba).....	31
Slika 13: Siromaštvo u članicama EU.....	32
Slika 14: Stopa nezaposlenosti u Francuskoj (1999.-2019.).....	35
Slika 15: Izvoz i uvoz blaga u Nizozemskoj.....	39
Slika 16: Stopa rizika od siromaštva (Usporedba EU I RH, 2017.).....	41

Popis grafikona

Grafikon 1: Stopa rizika od siromaštva prema dobi i spolu.....	8
Grafikon 2: Stopa rizika od siromaštva u Hrvatskoj, 2017.....	10
Grafikon 3: Nezaposlenost u Mađarskoj.....	13
Grafikon 4: Nezaposlenost u Češkoj.....	19
Grafikon 5: Stopa participacije (Češka, Hrvatska, EU).....	20
Grafikon 6: Nezaposlenost u Rusiji.....	21
Grafikon 7: BDP u Rusiji.....	22
Grafikon 8: BDP u Njemačkoj.....	30
Grafikon 9: BDP u Francuskoj.....	33
Grafikon 10: Rizik od siromaštva po dobi, Belgija 2008.-2018.....	36
Grafikon 11: Nezaposlenost u Belgiji.....	37
Grafikon 12: BDP u Belgiji.....	38
Grafikon 13: Stopa nezaposlenosti u Nizozemskoj (2003.-2019.).....	40

Sažetak

Europska unija je odredila kako će prevladati siromaštvo i značajno napredovati u iskorjenjivanju siromaštva još 2000. godine. Čelnici država i vlada 2010. godine su se obvezali smanjiti siromaštvo i socijalnu isključenost za najmanje 20 milijuna ljudi. Opći podaci o postotku osoba u riziku od dohodovnog siromaštva (16,9 %) 2012. godine nisu puno drugačiji od onih podataka iz 2005. godine (16,4 %), ali u kontekstu smanjenja dohodaka kućanstava, moguće je da je stvarnost rastućeg dohodovnog siromaštva prikriivena. Pokazatelj rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti nije varirao previše od 2008. godine (23,7 %), ali se čini kako je kriza zaustavila prijašnji trend sporog kontinuiranog smanjenja. Važno je primijetiti kako od početka krize rastu razlike između različitih dijelova EU s novom podjelom koja se stvara na relaciji južnih i istočnih europskih zemalja gdje se socijalna situacija značajnije pogoršava nego u zapadnim i sjevernim zemljama. Zemlje sa snažnim socijalnim sustavima pokazuju bolju otpornost. Politike štednje koje se uvode diljem EU ubrzale su ovo pogoršanje limitiranjem plaća, naknada i rezovima u pružanju usluga. Hoće li se u sljedećih nekoliko godina učinkovito boriti sa siromaštvom i socijalnom isključenosti, ovisit će značajno o kapacitetima Europske unije i država članica za razumijevanjem negativnih utjecaja grubih politika štednje i uravnoteženom pristupu oporavku od krize koji će sačuvati ljudski kapital, ljudsko dostojanstvo i europski socijalni model.

Summary

The European Union has determined that it will overcome poverty and make significant progress in eradicating poverty as early as 2000. In 2010, heads of state and government pledged to reduce poverty and social exclusion for at least 20 million people. Overall data on the percentage of people at risk of income poverty (16.9%) in 2012 are not much different from those of 2005 (16.4%), but in the context of a decline in household incomes, it is possible that the reality of rising income poverty is concealed. The indicator of risk of poverty or social exclusion has not varied too much since 2008 (23.7%), but the crisis seems to have stopped the previous trend of slow continuous decline. It is important to note that, since the beginning of the crisis, differences between the different parts of the EU have grown, with a new division emerging between southern and eastern European countries where the social situation is deteriorating significantly than in the western and northern countries. Countries with strong social systems show better resilience. EU-wide austerity policies have accelerated this deterioration by limiting wages and benefits and cuts in service delivery. Whether it will effectively tackle poverty and social exclusion in the next few years will depend significantly on the capacity of the European Union and the Member States to understand the negative impacts of rough austerity policies and a balanced approach to crisis recovery that will preserve human capital, human dignity and the European social model .